

Selkokielinen opas varhaiskasvatukseen aloitukseen Loviisassa

Camilla Petas

Kristiina Rantanen

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Selkokielen opas varhaiskasvatukseen Loviisassa

Camilla Petas
Kristiina Rantanen
Opinnäytetyö
huhtikuu, 2021

Petas Camilla, Rantanen Kristiina

Selkokielineen opas varhaiskasvatukseen

Vuosi 2021 Sivumäärä 50

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda selkokielineen opas Loviisan varhaiskasvatuksesta. Tarkoituksena oli luoda työkalu, jota pystytään käyttämään suomea toisena kielenä (S2) -puhuvien lasten huoltajien kanssa varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyön teoriapohjana käytettiin selkokieltä, esteettömyyttä ja saavutettavuutta, suomi toisena kielenä määritelmää sekä yhteistyötä varhaiskasvatuksessa. Menetelmänä oppaan kehittämässä käytettiin lomakekyselyä, joka tehtiin Loviisan varhaiskasvatukseen opettajille. Kyselyn avulla pyrittiin saamaan käsitystä siitä, millaisia haasteita varhaiskasvatukseen opettajilla on ollut työskennellessä S2-perheiden kanssa sekä millainen oppaan tulisi olla, jotta se helpottaisi yhteistyötä S2-perheiden kanssa.

Opas toteutettiin selkosuomella ja siinä käytettiin kuvia tukemaan oppaan tekstiä. Selkokieliisiä oppaita varhaiskasvatukseen ei ollut aikaisemmin tehty. Opas pohjautui Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Opas sisältää tietoa varhaiskasvatukseen tavoitteesta ja tarkoituksesta, päiväkodin päiväohjelmasta, vaatuksesta, ruokailusta, sairauskäytännöistä sekä varhaiskasvatuksesta. Opas kehitettiin yhteistyössä Loviisan varhaiskasvatukseen kanssa. Oppaasta saatiin myös palautetta selkokeskukselta.

Opas vastasi tilaajan tarpeisiin ja se otettiin käyttöön Loviisan varhaiskasvatuksessa keväällä 2021.

An easily understandable guide of Loviisas early childhood education system

The objective of this thesis was to make an easily understandable guide of Loviisas early childhoods education system. The main purpose was to make a tool, which can be used with the guardians of children who speak Finnish as their second language (S2) in early childhoods education system.

The theoretical base of this thesis was based on; easily understandable language, accessibility, the definition of Finnish as a second language and cooperation in the early childhoods education system. The method of development that was used on this guide was a form survey that was made for the teachers in Loviisa's early childhood education system. This survey was attempting to find out what were the challenges that teachers had when working with these S2-families and what should the guide be like in a way that it could make these interactions easier with the families.

The guide was made in easily readable Finnish with pictures to support the message. These kind of guides had never made before and the guide was based on Loviisa's own early childhoods education plan. The guide provides information about the early childhood's education plans and purposes, daycares daily activities and routines including; dressing, eating, practices in case of illnesses and daycare fees. The guide was developed in cooperation with Loviisas's early childhoods education system, and it received feedback from the Finnish Center of Easy Language. The guide answered the needs of the customer and was taken into use in Loviisa's early childhoods education system in the spring of 2021.

Keywords: early childhood education, understandable language, S2

Sisällys

1.	Johdanto.....	8
2.	Suomi toisena kielenä	9
3.	Kasvatusyhteistyö suomi toisena kielenä -perheiden kanssa	10
4.	Selkokieli	11
4.1	Selkosuomen määritelmä	11
4.2	Selkokielen teoreettiset lähtökohdat	12
4.3	Kirjoitettu selkokieli	12
4.4	Selkokielinen julkaisu	13
5.	Esteettömyys ja saavutettavuus viestinnässä	14
5.1	Esteettömyyden määritelmä	14
5.2	Saavutettavuuden määritelmä	14
5.3	Saavutettavuus lain näkökulmasta.....	15
6.	Toiminnallinen opinnäytetyö	16
6.1	Aiheen valinta ja toteutustavat	16
6.1.1	Laadullinen tutkimus.....	18
6.1.2	Lomakekysely	18
6.2	Kysely varhaiskasvatuksen opettajille.....	19
6.3	Kyselyn suunnittelu ja toteutus	19
6.4	Kyselyn tulokset	20
6.4.1	Varhaiskasvatuksenopettajien aiemmin kohtaamat haasteet S2-perheiden kanssa työskennellessä	21
6.4.2	Varhaiskasvatuksen opettajien aiemmin käyttämät menetelmät	22
6.4.3	Varhaiskasvatuksen opettajien toiveet oppaan sisällöstä.....	22
6.5	Oppaan kehittäminen.....	24
6.5.1	Oppaan ensimmäinen versio	25
6.5.2	Oppaan toinen versio	26
6.5.3	Oppaan lopullinen versio	26
7.	Oppaan esittely.....	27
7.1	Kansilehti.....	27
7.2	Oppaan sisällysluettelo.....	27
7.3	Varhaiskasvatus (luku 1.)	28
7.4	Koulupolku Loviisassa (luku2.)	29
7.5	Varhaiskasvatuksen aloitus ja päiväkotiin tutustuminen (luku 3.)	29
7.6	Lapsen tuominen ja hakeminen päiväkodista (luku 4.)	30
7.7	Lapsen päivä (luku 5.).....	31
7.8	Vaatus päiväkodissa (luku 6.)	31

7.9	Ruokailu varhaiskasvatuksessa (luku 7.)	32
7.10	Miten toimia, jos lapsi sairastuu? (luku 8.)	33
7.11	Varhaiskasvatussuunnitelma (luku 9.)	33
7.12	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (luku 10.)	34
7.13	Yhteistyö varhaiskasvatuksessa (luku 11.)	35
7.14	Paljonko varhaiskasvatus maksaa? (luku 12.)	36
8.	Pohdinta	37
	Lähteet	41
	Kuviot	44
	Liitteet	45

1. Johdanto

Selkokielen tarvearvion mukaan Suomessa selkokieltä tarvitsevien ihmisten määrä on edelleen kasvussa. Yksi iso ryhmä selkokielen tarvitsijoita ovat S2-kieliset ihmiset, eli he joiden äidin-kieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Muita selkokielen tarvitsija ryhmiä ovat ihmiset, joilla on synnynnäisiä neurologisia syitä kuten kehitysvamma, dysfasia, lukihäiriö tai ADHD sekä ihmiset, joidenka kielitaito heikkenee esimerkiksi muistisairauden tai afasian myötä. Vuonna 2019 Suomessa arvioitiin olevan noin 650 000-750 000 henkilöä, jotka hyötyvät selkokielen käytöstä. Vuoden 2014 selvitykseen kasvu on tullut 100 000 henkilöä. Maahanmuuton kasvu on yksi merkittävä syy selkokielen tarpeen lisääntymiselle. (Juusola 2019.)

Selkokeskus on merkittävä selkokielen kehittäjä. Selkokeskus tarjoaa erilaisia palveluita selkokielen tuottamiseen. Tilaustyönä Selkokeskus muun muassa muokkaavat yleiskieltä olevan tekstin selkokielelle, tarkistavat selkokielisiä tekstejä ja videoita sekä kouluttavat ja neuvovat selkokielisten materiaalien tuottamisessa. (Leskelä 2019, 264.)

Selkokielist julkaisut ovat lisääntyneet viime vuosina (Leskelä 2019, 264). Selkokeskus kokoaa selkokielisiä julkaisuja ja myöntää niille selkotunnuksia (Selkokeskus 2020a). Selkotunnuksen saa julkaisulle, kun se täyttää selkokielen kriteeristön. Selkokielisiä oppaita ja julkaisuja ovat selkokeskuksen listauksen mukaan tehneet muun muassa erilaiset säätiöt ja järjestöt (Selkokeskus 2021).

Saimme toimeksiannon Loviisan varhaiskasvatuksesta kuvallisesta oppaasta. Heillä oli tarve saada selkeä opas, jonka avulla varhaiskasvatuksesta olisi helppo kertoa erityisesti suomea toisena kielenä puhuville huoltajille, silloin kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa. He olivat nähneet Vantaan kaupungille tehdyn kuvallisen oppaan ja halusivat vastaavanlaisen, heidän tarpeitaan palvelevan oppaan.

Vuoden 2019 lopussa Suomessa asui 412 700 vieraskielistä, eli noin 7,5 % on koko Suomen väkiluvusta vieraskielisiä (Tilastokeskus2020a). Vuodesta 2018 määrä on kasvanut yli 20 000 (Tilastokeskus 2020a). Suomi toisena kielenä -perheiden määrä on viime vuosina siis kasvanut huomattavasti. Loviisan varhaiskasvatuksesta saamamme tilaston mukaan (liite 1) Loviisassa vieraskielisten lasten ja perheiden määrä varhaiskasvatuksessa on ollut tasaisesti nousussa, jolloin tarvetta selkosuomenkieliselle oppaalle on vahvasti olemassa. Vieraskielisten lasten määrän Loviisassa odotetaan kasvavan. Loviisan asukasmäärästä vuonna 2019 4,4 % oli ulkomaa-laistaustaisia, kun vielä 2015 ulkomaa-laistaustaisia oli 3,6 % (Tilastokeskus 2020b). Kasvu on heijastunut myös Loviisan varhaiskasvatukseen, jossa vuonna 2015 oli 20 suomea toisena kielenä puhuvaa lasta, kun vuonna 2020 heitä oli jo 32 (liite 1).

Tämä opinnäytetyö lähestyy aihetta uudesta näkökulmasta aikaisempiin vastaavanlaisiin opinnäytetöihin verrattuna, sillä opas toteutettiin selkosuomeksi. Oppaan teoriapohja perustuu selkokieleen, esteettömyyteen, saavutettavuuteen sekä kasvatusyhteistyöhön. Esteettömyyttä tarkastellaan ennen kaikkea esteettömän viestinnän näkökulmasta. Tietoperustan tärkeäksi kulmakiveksi muodostui saavutettavuus sekä lain näkökulma saavutettavuudesta. Saavutettavuutta tarkastellaan myös viestinnän näkökulmasta. Viimeisenä käsitellään kasvatusyhteistyötä vanhempien kanssa ja avataan suomi toisena kielenä (myöhemmin S2) -määritelmää, jotta oppaan lukijoiden ja käyttäjien olisi helpompi hahmottaa minkälaista asiakasryhmää tarkastellen opas on tehty. Opinnäytetyössä käsitellään kasvatusyhteistyötä, sillä toiminnallisen osuuden tärkeimpänä tehtävänä on edistää kasvatusyhteistyötä Loviisan varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja S2-kielistenperheiden huoltajien välillä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Loviisan varhaiskasvatukselle opas varhaiskasvatuksen aloitukseen. Oppaan kohderyhmänä ovat erityisesti perheet, joiden kotikieli ei ole suomi tai ruotsi. Loviisan varhaiskasvatuksella ei ollut olemassa opasta, joka kertoisi S2-perheille, mistä varhaiskasvatuksessa on kyse ja mitä varhaiskasvatuksessa tapahtuu. Oppaan puuttuminen on herättänyt henkilökunnassa keskustelua. He ovat kokeneet sellaisen tärkeänä, jotta kieli- ja kulttuurieroista huolimatta saataisiin luotua kestävää kasvatusyhteistyötä myös suomea toisena kielenä puhuvien huoltajien kanssa. Jotta opas vastaisi tarpeeseen mahdollisimman kattavasti, luotiin henkilökunnalle kyselyn, jossa kartoitettiin heidän toiveitaan oppaan sisällystään.

2. Suomi toisena kielenä

Opetushallituksen verkkosivulla (2020) kerrotaan, että perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) mukaan suomi toisena kielenä oppimäärää voidaan opiskella, mikäli opiskelija ei puhu äidinkielenään suomen, ruotsin tai saamen kieltä tai hänellä on muuten monikulttuurinen tausta. Oppimäärää voidaan käyttää myös, mikäli suomen kielen perustaidot ovat vajavaiset niin ettei oppilas voi toimia yhdenvertaisena kouluyhteisön jäsenenä.

Varhaiskasvatuksessa suomen tai ruotsin toisena kielenä kehittymistä tuetaan tarjoamalla monipuolinen leikki- ja toimintaympäristö. Kielen kehityksen perustana on monipuolinen ja turvallinen kielellinen ympäristö. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen sopeutumista suomalaiseen kulttuuriympäristöön. Osalle lapsista ensimmäinen kosketus suomalaiseen kulttuuriin tapahtuu juuri varhaiskasvatuksessa. Huoltajien kanssa tulisi käydä läpi varhaiskasvatuksen tavoitteet ja menetelmät, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Niin perusopetuksen kuin varhaiskasvatuksenkin tulisi olla kielitietoista. Varhaiskasvatuksessa kielitietoisuus on osa lapsen kielen kehityksen tukemista. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa on ymmärrys siitä, että kieli on jatkuvasti läsnä ja kaikkialla. Monikielisuuden näkyväksi tekeminen auttaa lasta rakentamaan kielellistä identiteettiään. Maahanmuuttajan kotoutumisen kannalta on tärkeää, että hän oppii suomen kielen. Suomen kielen oppiminen auttaa kotoutumaan sekä menestymään opinnoissa ja työelämässä. Maahanmuuttaja lapsen kohdalla tämä oppiminen alkaa jo varhaiskasvatuksessa ja jatkuu peruskoulussa. Kielitietoisessa opetuksessa nähdään monikielisuuden tärkeys ja rikkaus, eri kieliä käytetään rinnakkain. Yhteisössä tulisi olla avoin keskusteluympäristö kielen merkityksestä oppimisessa, yhteisössä sekä identiteetin rakentumisessa. (Opetushallitus 2021.)

3. Kasvatusyhteistyö suomi toisena kielenä -perheiden kanssa

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) 4. luvun 20 § mukaan varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella ja hänen huoltajalleen on annettava mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Lapsen toiveet on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikätasonsa mukaisella tavalla.

Huoltajien ja varhaiskasvattajien yhteistyön päämääränä on sitoutuminen lapsen kasvun tukemiseen, edistää lapsen kehitystä ja oppimista, sekä rakentaa luottamusta vanhempien ja varhaiskasvatuksen välissä. Tasa-arvoinen vuorovaikutus ja kunnioitus kannattelevat yhteistä kasvatustyötä. Vanhempien kanssa käytävässä vuorovaikutuksessa vastuuta kantaa työntekijä. Vuorovaikutuksessa pitää ottaa huomioon lasten ja perheiden erilaiset tarpeet ja käyttää tarvittaessa tulkkia molemmin puolisen ymmärryksen takaamiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan yhteistyö on erityisen merkittävässä asemassa elämän siirtymävaiheissa, kuten silloin kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.)

Lasten moninaiset kulttuurilliset ja kielelliset taustat nähdään varhaiskasvatuksessa myönteisenä ja ympäristöä rikastuttavana asiana. Kielten kulttuurien ja katsomusten tulisi rakentua yhteen osaksi kokonaisvaltaista varhaiskasvatusta. Vanhempien, henkilökunnan ja muiden kulttuuristen toimijoiden yhteistyöllä voidaan edesauttaa asiakasperheiden kulttuurien perinteiden jatkumoa, sekä kannustaa lasta ilmaisemaan omaa kulttuuritaustaansa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 49.)

Varhaiskasvatuksen sisällön, tavoitteiden ja oppimiskäsityksen selittäminen asiakkaille on yksi varhaiskasvatuksen henkilökunnan tärkeimmistä tehtävistä, jotka edistävät vanhempien

kanssa tehtävää yhteistyötä ja luottamuksen syntyä. Toiminnan ja tavoitteiden avaaminen vähentää myös väärinymmärryksiä, joita saattaa syntyä johtuen erilaisista kulttuuritaustoista ja vahvistaa henkilökunnan ja huoltajien keskinäistä luottamusta. (Halme & Vataja 2011, 76-77.)

Tiedon määrä perheen kulttuurista ja kielestä helpottaa varhaiskasvattajien työskentelyä asiakasperheiden kanssa. Mitä enemmän tietoa on käytettävissä, sitä helpompaa on yhteistyö perheiden kanssa. Kaikkea tietoa ei kuitenkaan tarvitse saada heti, vaan tietoa kertyy pikkuhiljaa, osa tiedosta saadaan suoraan huoltajilta ja osa lapselta itseltään toiminnan kautta. (Halme & Vataja 2011, 77.)

4. Selkokieli

4.1 Selkosuomen määritelmä

Selkosuomi on Selkokeskuksen (2020b) mukaan selkokieltä, joka on muokattu yleiskieltä helpommin ymmärrettävään ja luettavaan muotoon niille ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea ja ymmärtää yleiskieltä. Olennaisesti selkokieleen kuuluvat myös tekstien ja julkaisujen selkeä ulkoasu. Selkokieli -termillä siis viitataan sekä selkeämmältä ja yleisesti helpommalta vaikuttavaan kieleen, että yksinkertaistettuun kieleen, joka on suunnattu erityisryhmille. Selkokieltä on kolme eri tasoa, vaativa selkokieli, perusselkokieli sekä helppo selkokieli. Toisin kuin yleiskieli, selkokieli on lukijalle kohdennettu kieli. Helppo selkokieli on kohdennettu suppeammalle lukijakunnalle ja vaativa selkokieli, jossa lukija voi olla kuka tahansa suomea riittävästi osaava henkilö. (Selkokeskus 2020; Leskelä 2019, 95,110.)

Selkokielen kehitys ja selkotoiminta ovat Suomessa käynnistyneet 1980-luvulla Ruotsin esimerkistä, jossa selkokieltä oli alettu kehittämään jo 1960-luvulla. Selkosuomi on lähtökohtaisesti kehitetty käytännönläheisesti sekä käytännön tarpeisiin. Taustalla vaikuttaa monia teorioita. Näistä teorioista on haettu tukea, kun selkosuomea on kehitetty ja tutkittu. Suomen selkokielen kehittämisen kannalta merkittävää on ollut myös kansainvälinen yhteistyö, erityisesti yhteiset hankkeet muiden pohjoismaiden kanssa. Pääsääntöisesti selkokielen kehittäminen, neuvonta ja ohjaus ovat painottuneet järjestötoimijoille. Näistä käytännössä keskeisin toimija on Selkokeskus, joka toimii osana kehitysvammaliiton Saavutettavuusyksikköä. (Leskelä 2019, 86, 264.)

Suomessa selkokieli ei ole oma kielensä, vaikka siitä yleisesti selkosuomena puhutaankin. Se käsitetään kielimuotona kuten puhekieli, murteet sekä erilaiset ammatti- ja erikoiskielet. Toisin kuin taas suomi, ruotsi, saame ja viittomakieli ovat omia kieliään. Selkokieltä määriteltessä olennaista on se, miten voidaan osoittaa selkokielen eroavan muista kielimuodoista kuten yleis- ja erikoiskielistä. (Leskelä 2019, 93.)

4.2 Selkokielen teoreettiset lähtökohdat

Selkokielessä on sekä tekstilähtöisiä teorioita että vastaanottajalähtöisiä teorioita. Tekstilähtöisiksi teorioiksi voidaan kutsua niitä teorioita, joissa tarkastellaan erilaisia tekstejä sekä niiden ominaisuuksia. Tekstilähtöisiä teorioita ovat mm. luotettavuustutkimus sekä tekstilajituskimetus. Luettavuustutkimus on myös yksi selkokielen teoreettisista lähtökohdista. Luettavuusteorioissa on määriteltynä useita tyypillisiä helppolukuisuuden kriteereitä, joita ovat muun muassa tekstin sanastollinen suppeus, yksinkertaisuus lauserakenteissa, lyhyet lauseet, kappaleet ja tekstit. Selkokielen tekstin visuaalinen ulkonäkö on muotoiltu siten, että kirjainten ja niiden muodostamien kokonaisuuksien hahmottaminen on helpompaa tekstin lukijalle. (Leskelä 2019, 86-87.)

Vastaanottajalähtöisissä teorioissa näkökulma on selkokielen lukijassa ja kielenkäyttäjässä, hänen taidoissaan sekä luku- ja kielenkäyttötilanteissa. Keskiössä siis on selkokielen vastaanottaja eli henkilö, jolle tekstiä ja kieltä tuotetaan. Näissä vastaanottajalähtöisissä teorioissa selkokielen näkökulmasta merkittävimpiä ovat ne, jotka valottavat erityiskysymyksiä kohderyhmien lukemisessa ja kielenkäytössä. Näitä kysymyksiä voivat olla esimerkiksi, miten maahanmuuttajat, jotka vasta opettelevat kieltä, selviävät kommunikoinnista viranomaistilanteissa? Vastaanottajalähtöisissä teorioita on lukututkimuksissa kuten PISA -sekä PIAAC-tutkimukset, muisti- ja lukututkimukset, missä tarkastellaan esim. kehitysvammaisten ihmisten lukutaitoa. Myös eri kohderyhmistä tehtyjä tutkimuksia hyödynnetään selkokielen kehittämässä. Näitä kohderyhmätutkimuksia ovat esimerkiksi lasten viivästyneen kielenkehityksen ja lukemaan oppimisen tutkimukset. S2-tutkimukset ovat auttaneet selkokielen kehittäjiä ymmärtämään kielenoppimista sekä sitä, miten selkokieltä voidaan soveltaa tietyn kielen taitotason omaaville oppijoille, jolloin kielenoppijalle tarjoutuisi mahdollisuus saada tietoa sekä harjoitella ja käyttää kieltä jo kielen oppimisen varhaisessa vaiheessa. (Leskelä 2019, 89-90.)

Maahanmuuttajien suomen kielen taito vaihtelee, tällöin myös selkokielen tarve voi vaihdella voimakkaastikin. Osalla suomen kielen taito opetuksesta huolimatta jää pysyvästi puutteelliseksi, jolloin selkokielen tarpeen merkitys korostuu. Selkokieltä tarvitseva suomen kielen oppija on kielitaitotasolla A2.1 -B.1.2, jolloin kielenoppijan taito on peruskielen alkuvaiheesta (taso A2.1) sujuvaan peruskielitaitoon (B1.2). Selkokieltä on myös eri vaikeustasoja ja kaikista helpoimmasta selkokielestä hyötyisivät aivan alkeisvaiheen kielenoppijat eli tason A1 oppijat. (Virtanen 2012, 52-53; Leskelä 2019, 105.)

4.3 Kirjoitettu selkokieli

Selkokielelle on laadittu ohjeet, joiden tehtävä on perustella, minkä takia jokin teksti on selkokieltä eikä yleiskieltä (Leskelä 2019). Samoja perusteluja käytettiin opasta tehdessä, kun pohdittiin, mitä sanamuotoja tai ilmaisuja käytetään oppaan tekstissä.

Selkokielen kirjoittamiseen on viimeisen vuosikymmenen aikana annettu useita ohjeita sekä selkojulkaisujen taittoon että kuvitukseen. Suomessa näitä ohjeistuksia on pääosin tehnyt Selkokeskus. Vuodesta 2014 lähtien Selkokeskus on kehittänyt selkokielelle mittaristoa, jonka tarkoitus on toimia selkokielen asiantuntijoiden sekä kielentutkijoiden apuvälineenä tutkiessa ja määrittäessä selkokielen erottamista yleiskielellisestä tekstistä. Näitä samoja kriteeristöjä käytetään, kun kirjoitetaan selkokielistä tekstiä. Mittaristossa on kolme pääkategoriaa:

1. Teksti kokonaisuutena: tähän sisältyy yhteensä 31 kriteeriä. Kategorian sisältö on siinä, miten teksti rakentuu helposti luettavaksi, hahmotettavaksi sekä omaksuttavaksi kokonaisuudeksi.
2. Sanat: tähän sisältyy yhteensä 20 kriteeriä. Tämän kategorian luonne on siinä, millaisia sanoja käytetään, mitkä sanat ovat helppoja, miten niitä tekstissä käytetään ja miten selittää mahdollisimman ymmärrettävällä tavalla.
3. Kielen rakenteet: Tähän sisältyy yhteensä 28 kriteeriä. Tässä kategoriassa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen tekstin luonteeseen, mitkä kielelliset rakenteet ovat helppoja ja ymmärrettäviä.

Näiden kriteerien pohjalta tekstiä kirjoitetaan ja arvioidaan. (Leskelä 2019, 111-113.)

Kun lähdetään kirjoittamaan selkokieltä, on tärkeää määritellä mitä kirjoitetaan, kenelle kirjoitetaan ja millä tyylillä tekstiä kirjoitetaan. Selkokielellä kirjoittaminen ei tarkoita tekstin köyhdyttämistä tai tylsäksi tekemistä, vaan tekstin selkeyttämistä. Kirjoittajan tulee olla perehtynyt aiheeseen mistä kirjoittaa. (Virtanen 2012, 63-65.)

4.4 Selkokielineen julkaisu

Selkokielisessä julkaisussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota julkaisun typografiaan eli tekstin esitysasun eli siihen, miten kirjaimet ja teksti ovat aseteltu kokonaisuutena. Jos julkaisussa käytetään kuvia, tulee niiden tukea tekstiä sekä auttaa lukijaa hahmottamaan, mistä tekstissä on kyse. Julkaisun visuaalisuudella houkuttelee myös lukijaa lukemaan tekstiä. Selkokeskuksen tekemässä selkokielen mittaristossa on 25 kohtaa, jotka koskevat selkotekstin visuaalista ilmettä. Näissä 25 kohdassa tarkastellaan selkojulkaisun periaatteita yleisesti, rivitystä ja palstoitusta, kirjaintyyppiä ja -kokoja, taustaa sekä väristystä että kuvia. Typografiset ohjeet selkokielessä perustuvat luettavuustutkimuksiin. (Virtanen 2012, 119-120; Leskelä 2019, 175-181.)

Selkojulkaisua tehdessä on kiinnitettävä huomiota erityisesti kirjaintyyppiin, kirjaimen koon, riviväleihin, palstan leveyteen, kappalejakoihin, tekstin ladontaan sekä tekstin hierarkiaan sekä värien käyttöön. Jos julkaisu painetaan, tulee kiinnittää myös huomiota julkaisun koon sekä taittoon, tähän kannattaa pyytää ammattilaisen graafikon apua. Selkokielisessä julkaisussa kirjaimen koko vaihtelee julkaisun mukaan, mutta perustekstin koko on yleensä

11-16 pistettä. Julkaisussa käytetään pääsääntöisesti samaa kirjaintyyppiä. Monta erilaista kirjaintyyppiä tekee julkaisusta sekavan. Selkojulkaisussa rivin pituudet ovat lyhyempiä kuin normaalissa yleiskielisessä tekstissä. Selkojulkaisussa parhaana pituutena riville pidetään noin 55-60 merkkiä (sanaväli mukaan lukien) rivivälillä. Rivivälin tekstissä tulisi olla 2-3 kirjainkoko suurempi. (Virtanen 2012, 119-128.)

5. Esteettömyys ja saavutettavuus viestinnässä

5.1 Esteettömyyden määritelmä

Esteettömyydellä tarkoitetaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön, sekä palveluiden ja tuotteiden toteuttamista niin, että kaikki voivat käyttää ja toimia niissä yhdenvertaisesti, riippumatta palvelun käyttäjien rajoitteista. Palvelut ja tuotteet tulisi suunnitella siten, että jokaisella on mahdollisuus käyttää niitä. Esteettömyyttä kaipaavat useat erilaiset ryhmät, joiden jäseniä yhdistävät eritasoiset henkiset tai fyysiset haasteet. Oman ryhmänsä Suomessa muodostavat henkilöt, jotka eivät puhu äidinkielenään suomea tai ruotsia. (SFS-käsikirja 48-1 2010, 6-7.)

Esteettömyyskäsitteelle, ei ole vielä olemassa suoraa vastakohtaa, vaikkakin teoreettisena vastakohtana on joskus käytetty esteellisyyttä. Esteettömyyden määritelmä kuitenkin muuttuu riippuen tutkimusten ja tilanteiden lähtökohdista. Esteettömyydellä saatetaan tarkoittaa sosiaalisten ryhmien kohtaamaa esteettömyyttä tai sosiaalisen osallistumisen esteettömyyttä. Ilmiön vakiintumattomuus on ymmärrettävää sen kontekstin sidonnaisuuden takia. Esteettömyys toteutuu riippuvaisena ympäristöstä ja siellä tapahtuvasta toiminnasta. Esteettömyys tarkoittaa eri ihmisille ja ryhmille eri asioita. (Markkanen 2013, 179-196.)

Esteetön viestintä on käsitteenä vielä uusi, ja pitää sisällään puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä, augmentative and alternative communication (AAC). Esteetöntä viestintä voidaan käyttää yhteisöllisessä toiminnassa koska, se palvelee laajasti kaikkia yhteisön jäseniä ja helpottaa heidän kommunikaatiotaan. Esteettömän viestinnän keinoja ovat kehonkieli, tukiviittomat, kuvienkäyttö, piirtäminen, puhelaitteet sekä erilaiset viestintä ohjelmat. Esteettömän viestinnän tavoitteena on vuorovaikutustaitojen tukeminen. Menetelmällä voidaan yrittää kiertää kielelliset ja kulttuurillisten eroavaisuuksien haasteet. (Merikoski & Pihlaja 2018, 201-202.)

5.2 Saavutettavuuden määritelmä

Saavutettavuus on kokonaisvaltaisempi käsite kuin esteettömyys, vaikka näitä käsitteitä usein rinnakkain käytetäänkin varsinkin, jos puhutaan fyysisestä saavutettavuudesta. Saavutetta-

vuuden perusajatuksena on yhdenvertaiset mahdollisuuden yhteiskunnassa, riippumatta ihmisen ominaisuuksista, vammoista tai haasteista. Saavutettavuus on siis ympäristön, toimintojen, palveluiden ja tuotteiden tuottamista niin, että ne ovat kaikkien tai ainakin mahdollisimman monien käytössä ja saavutettavissa. Saavutettavuudella pyritään siihen, että yhteiskunnan toimintaan osallistuminen olisi mahdollista kaikille ihmisille heidän esteistensä tai rajoituksista riippumatta. (Leskelä 2019, 47-48.)

Jos halutaan viestiä tehokkaasti kirjallisesti, tulisi kirjoittajan pohtia kelle kirjoittaa ja kenet haluaa kirjoituksellaan saavuttaa. Mitä isommalle käyttäjä ryhmälle teksti on tarkoitettu sitä selkeämpää sen tulisi olla, sillä väärin ymmärryksen selvittäminen on kirjoitetussa tiedossa hitaampaa kuin puhutussa kielessä. (Korkeamäki 2010, 105-108.)

Tiedollisen saavuttavuutta on vaikea arvioida koneilla tai valmiiden ohjelmien avulla, yleensä arviointiin käytetäänkin toisenlaisia keinoja kuten ulkopuolisia tarkastajia. Tekstin saavuttavuutta arvioi Suomessa Selkokeskus, joka käyttää arvioinnissa kokemusasiantuntijoita, jotka osoittavat tekstistä kohdan, jota eivät ymmärrä ja Selkokeskuksen ammattilaiset muokkaavat tekstin helpommin ymmärrettävään muotoon. (Leskelä 2019, 51-52.)

5.3 Saavutettavuus lain näkökulmasta

Kun saavutettavuutta lähdetään tarkastelemaan lain näkökulmasta, joudutaan tarkastelemaan useita eri lakeja. Perustuslain (731/1999) 6 §:ssä määritellään, että kaikkia ihmisiä on kohdeltava yhdenvertaisesti lain edessä. Tässä pykälässä mainitaan muun muassa, että ketään ei saa ilman hyväksytyä perustetta asettaa sellaiseen asemaan, joka on eriarvoinen muun muassa alkuperän tai kielen takia. Kielilaki (423/2003) määrittää suomen viralliset kielet suomen ja ruotsin. Kielilain (423/2003) 2 §:ssä määritellään, että kielilain tarkoituksena on taata jokaisen oikeus tuomioistuimessa ja muissa viranomaispalveluissa omaa kieltään. Tämä koskee kuitenkin vain Suomessa olevia virallisia kieliä eli suomea ja ruotsia.

Leskelän (2019, 40) mukaan kielilaki ei ole riittävän kattava. Hänen mielestään kielilakia olisi uudistettava niin, että kielelliset oikeudet nähtäisiin laajempina kuin vain oikeutena suomen ja ruotsin kieleen. Leskelä (2019, 40) pohtii voisiko kielilakia uudistaa siten, että se takaisi oikeuden käyttää muitakin kieliä ja saada tietoa ja palveluita ymmärrettävällä kielellä ja kaikkien saavutettavissa olevalla muodolla?

Saavutettavuutta on eniten määriteltyä yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014), jonka 2 §:n mukaan yhdenvertaisuuslain tarkoitus on ehkäistä syrjintää, edistää yhdenvertaisuutta sekä turvata syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Kun tarkastellaan kielilakia kielellisen saavutettavuuden kannalta, ei yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) varsinaisesti käsitellä kielellistä syrjintää ja sitä ei voi pitää myöskään kielitietoisena vaikkakin laissa on kohtia, joita voidaan tulkita liittyvän myös kielelliseen yhdenvertaisuuteen (Leskelä 2019, 41).

6. Toiminnallinen opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulussa tulee tehdä joko tutkimuksellinen tai toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisessa työssä ohjeistetaan työelämää sen toiminnan kehittämisessä, jolloin lopputuloksena voi syntyä: ohje, opas, tapahtuma, näyttely tai vaikkapa konferenssi. Toiminnallisen opinnäytetyön voi olla käyttäjäryhmästä riippuen digitaalinen, sähköinen tai paperinen opas tai ohjeistus tai fyysinen tapahtuma. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.)

Tiedon keruu ja aineistona analysointi toiminnallisessa opinnäytetyössä tapahtuu käyttämällä tutkimuskäytäntöjä perustasolla. Laadullisissa menetelmissä tiedon keräämisen välineinä käytetään lomake tai teemahaastatteluja erilaisille ryhmille. Tutkimus aineistoa voidaan kerätä useilla erilaisilla keinoilla, esimerkiksi sähköisesti. Laadullisen tutkimuksen aineistoa ei myöskään tarvitse toiminnallisessa opinnäytetyössä analysoida yhtä tarkasti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä, vaan sitä voidaan käyttää argumenttien tukena, samalla tavalla kuin lähde aineistoa. (Vilka & Airaksinen 2003. 57-58.)

Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä on tärkeää määritellä kohderyhmä. Kohderyhmän määrittely ohjaa toiminnallisen opinnäytetyön prosessin suuntaa, ilman kohderyhmää toiminnallista opinnäytetyötä on hankala toteuttaa laadukkaasti ja luotettavasti. Kohderyhmä myös määrittää sen mitä toiminnallinen opinnäytetyö, tässä tapauksessa oppaamme varhaiskasvatukseen, sisältää. (Vilka & Airaksinen 2003, 39-40.)

6.1 Aiheen valinta ja toteutustavat

Toiminnallinen opinnäytetyömme kohdistuu Opetushallituksen mainitsemaan elämänsiirtymävaiheeseen, varhaiskasvatukseen aloittamiseen (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018, 34). Koska Loviisassa ei aikaisemmin ole ollut oppaamme kaltaista välinettä, halusimme selvittää, minkä toiminnan kohdan avaamiseen varhaiskasvattajat kaipaisivat eniten apua työskennellessään S2-kielisten perheiden kanssa.

Toiminnallisessa opinnäytetyössämme kehitimme oppaan, jota Loviisan varhaiskasvatuksen henkilökunta voi käyttää S2-perheiden kanssa heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen asiakaina. Opas selventää ja avaa perheille Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmaa, sekä toimintaa varhaiskasvatuksessa ja yleisiä käytäntöjä Loviisan varhaiskasvatuksessa.

Eri kuntien varhaiskasvatukseen on tehty vastaavia oppaita opinnäytetöinä. Oppaita on tehty muun muassa Vantaalle (Viuha & Niittynen 2017), Mikkeliin (Ritosalo 2010) sekä Turkuun (Karlala, Koskinen & Sinkko 2011). Edellä mainituista Vantaan ja Mikkelin oppaat ovat selkeitä kuvaoppaita, joita on tarkoitus käyttää kasvattajan ja huoltajan keskustelun tukena. Oppaat olivat mielestämme selkeitä, mutta koimme ettemme itse halua tehdä yhtä vahvasti kuvilla tu-

ettua opasta sillä tänä päivänä on olemassa ilmaisia kuvapankkeja, jotka ovat kaikkien käytössä. Lisäksi Opetushallitus julkaisi syksyllä 2020 kuvaoppaan varhaiskasvatukseen, jossa mielestämme on jo kaikki toiminnan kannalta keskeiset kuvat helposti yksissä kansissa. Turun opas oli kuvilla tuettua selkeää yleiskieltä ja sen sisältö pohjautuu niin henkilökunnan kuin maahanmuuttaja taustaisten asiakasperheiden huoltajien haastatteluun. Mielestämme opas on hyvin toteutettu sekä selkeä.

Myös muita työkaluja on kehitetty helpottamaan kommunikointia suomea toisena kielenä puhuvien kanssa. Yksi tällainen työkalu on kehitetty Kuvako-hankkeessa, jossa pyrittiin lisäämään saavutettavuutta ja esteettömyyttä kommunikaatiossa. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa oleva Kuvako-hankkeessa (2017-2020) on syntynyt Kuvakom-sovellus. Kuvakom-sovellus on lanseerattu 2019 ja on kaikille ilmaiseksi ladattava sovellus. Kuvakom-sovellus on tarkoitettu kommunikoinnin tueksi, niihin tilanteisiin, kun kommunikointia tuetaan kuvilla, ilmeillä, eleillä tai visuaalisesti. Kuvakomissa on 1000 kuvaa jaoteltuina seuraaviin aihealueisiin: turvapaikka, vastaanottokeskus, terveys, raha, tunteet, tekeminen Suomessa, liikenne ja matkustaminen, maat ja kielet, ruoka, uskonto, henkilö, aika ja kuvaviestintä. Hankkeen tavoitteena on lisätä saavutettavuutta sekä kielellisesti että teknisesti. Selkokeskus on hankkeen pääyhteistyökumppani. (Eskel 2019.)

Jotta opas vastaa Loviisan varhaiskasvatuksen henkilökunnan tarpeita, tarvitsimme tietoa henkilökunnan näkemyksistä oppaan suhteen. Tähän tiedon keräämiseen käytimme lomakekyselyä. Lomakekysely kohdistettiin Loviisan varhaiskasvatuksen opettajille yhteistyökumppanin toiveesta. Kyselyllä pyrimme löytämään vastaukset kysymyksiin:

1. Mitä varhaiskasvatuksen osa-alueita oppaamme tulisi käsitellä, jotta siitä olisi suurin hyöty Loviisan varhaiskasvatuksen tarpeisiin?
2. Minkälaisia haasteita varhaiskasvatuksen opettajat ovat kohdanneet työskennellessään S2-kielistenperheiden kanssa?

Kyseiset kysymykset olivat mielestämme tärkeitä oppaan kehittämisen kannalta, jotta oppaamme vastaisi käyttäjien tarpeisiin ja tietäisimme mitä varhaiskasvatus suunnitelmien kohdalla oppaassamme tulisi painottaa. Kysymykset löytyvät liitteestä 2.

Saatujen vastausten perusteella lähdimme kehittämään opasta yhteistyössä yhteishenkilöme kanssa Loviisan varhaiskasvatuksesta. Opasta tehdessämme huomioimme selkokielen perusteita, kirjoittamista ja julkaisun asettelua. Pyrimme tekemään oppaasta visuaalisesti miellyttävän ja käyttäjäystävällisen. Suunnitelmamme mukaan käytimme oppaan tekemiseen Microsoft Word ja Power Point-ohjelmistoja.

6.1.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella yritetään ymmärtää tutkimuksen laatua, sekä sen eri ominaisuuksia ja merkityksiä (Jyväskylän yliopisto 2015). Lähtökohtana on siis todellisen elämän kuvaaminen. Siinä tutkitaan sen monipuolisuutta huomioiden miten erilaiset elämän tapahtumat vaikuttavat toisiinsa ja kuinka näitä vaikutuksia on mahdollisuus tutkia sekä tulkita monelta eri lähestymistavalla, jotta tutkimuksen lopputulos olisi mahdollisimman kokonaisvaltainen. Laadullisessa tutkimuksessa tulisi myös huomioida tutkimuksen arvo lähtökohdat, sillä ne vaikuttavat tutkittavan aiheen kokonaiskuvaan. Laadullisen tutkimuksen tulokset siis sijoittuvat aina tutkittavaan aikaan sekä paikkaan ja sen tavoitteena on löytää sekä paljastaa tosiasioita enemmän kuin tallentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157.)

6.1.2 Lomakekysely

Kyselytutkimuksen etuna on, että niiden avulla voidaan kerätä laajaa tutkimusaineistoa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195). Tästä syystä valitsimme aineistonkeruun menetelmäksi lomakekyselyn, koska mielestämme tällä tavalla saavutamme nopeammin ja helpommin kaupungin kaikki varhaiskasvatuksen opettajat, joilta haluamme tietoa opinnäytetyötämme varten. Kyselytutkimuksessa on kuitenkin heikkoja puolia, niitä ovat Hirsjärven ym. (2009, 195) mukaan muun muassa, ettemme voi varmistua siitä, millä vakavuudella vastaajat ovat vastanneet kyselyyn ja vastaavatko he huolella ja rehellisesti. Emme voi olla myöskään täysin varmoja siitä, miten onnistuneista annetut kysymyksemme ovat. Vastaajat voivat käsittää väärin kysymyksemme, ja tätä on myös vaikea kontrolloida. Emme voi tietää kuinka perehtyneitä vastaajat ovat aihealueeseen.

Tutkimuksen onnistumiseen voimme vaikuttaa tarkalla lomakkeen laadinnalla ja kysymysten suunnittelulla. Kysymyslomakkeissa käytetään yleensä kolmea eri muotoa, avoimet kysymykset, monivalintakysymykset sekä asteikkoihin perustuvat kysymykset. Avoimissa kysymyksissä esitetään vastaajalle kysymys ja hänelle jätetään tyhjä tila vastaustaan varten. Monivalintakysymyksissä laaditaan kysymykselle vastausvaihtoehdot ja vastaaja valitsee vaihtoehdoista sopivimman. Monivalintakysymyksissä voidaan jättää myös vastaajalle avoin kysymys, jos vastausvaihtoehdoista mikään ei ole ollut sopiva. (Hirsjärvi ym. 2009, 198-202.)

Tutkimuslomakkeessamme käytimme avoimia kysymyksiä ja monivalintakysymyksiä, monivalintakysymykseen jätimme myös avoimen vastauksen vaihtoehdoin, jolloin vastaajalla oli mahdollisuus vastata, vaikkei valmiissa vastauksissa ollut hänelle sopii vaihtoehtoa. Kysymykset pyrimme laatimaan mahdollisimman selkeästi ja yksinkertaisesti.

Kyselytutkimusta laadittaessa olikin tärkeää kiinnittää huomiota kyselyn ulkonäköön ja selkeyteen. Kysymysten tulisi olla sellaisia, että kaikille ne merkitsisivät samaa. Spesifiset kysymykset ovat yleisiä kysymyksiä parempia. Monivalintakysymyksissä tulisi olla vaihtoehto “ei mielipidettä”, jolloin kyselijää ei pakoteta valitsemaan annetuista vaihtoehdoista. Kysymysten määrää ja järjestystä on mietittävä tarkasti, jotta kyselyn vastausaika ei piteneisi ja kysely etenisi loogisesti. Sanavalinnoilla voi myös olla suuri merkitys kyselyn onnistumisessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 202-203.)

6.2 Kysely varhaiskasvatuksen opettajille

Ajatus kyselyn luomisesta osaksi opinnäytetyötämme syntyi ensimmäisessä verkkopalaverissa syksyllä 2020. Palaveriin osallistuivat molemmat opinnäytetyöntekijät ja yhteistyökumppanimme edustaja. Kuultuamme oppaan tarpeen nousseen esille varhaiskasvatuksen opettajien toiveista, alkoi meitä molempia kiinnostamaan, minkälaista opasta opettajat kaipaisivat oman työnsä tueksi.

Pohdittuamme asiaa ja keskusteltuamme työelämäyhteistyö kumppanimme kanssa. Keskustelussa kävi nopeasti selväksi, että verkko kyselyn laatiminen olisi yksinkertaisin ja helpoin tapa saada Varhaiskasvatuksen opettajien ajatukset ja mielipiteet esille oppaan suunnittelu vaiheessa. Käyttäjien kuuleminen jo oppaan suunnitteluvaiheessa oli meille tärkeää, jotta oppaamme vastaisi mahdollisimman paljon käyttäjien toiveita ja odotuksia.

6.3 Kyselyn suunnittelu ja toteutus

Aloitimme kyselyn suunnittelun varmistamalla työelämäyhteistyö kumppaniltamme, ketkä varhaiskasvatuksen työntekijöistä olisivat heidän mielestään relevantteja vastaamaan kyselyyn: koko varhaiskasvatuksen henkilökunta, vai ainoastaan varhaiskasvatuksen opettajat? Pohdittuaan asiaa he määrittelivät, että kyselyyn tulisi vastaamaan Loviisassa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat. Perusteluna tälle päätökselle he kertoivat varhaiskasvatuksen opettajien käyvän aloituskeskustelut uusien perheiden kanssa ja näin ollen he toimisivat oppaamme pääkäyttäjinä.

Oppaan toteutimme Google Formsilla, joka oli meille jo valmiiksi tuttu verkkokysely pohja ja se sopi mielestämme parhaiten kevyen ja nopean kyselyn luomiseen, lisäksi sen etuna toimi myös valmiin kyselylomakkeen helppo jakaminen ja mahdollisuus vastata täysin anonymisti sillä kyselymme pystyi vastaamaan ilman kirjautumista. Täysin anonymiin vastausmahdollisuuden toivoimme parantavan vastaushalukkuutta. Loviisan varhaiskasvatuksen suunnittelija lähetti saatekirjeemme ja linkin kyselyyn kaikille Loviisan varhaiskasvatuksen opettajille, joita on kaupungin palveluksessa noin 30 kappaletta.

Saatuamme kyselyn kohderyhmän selville aloimme suunnittelemaan kysymyksiä verkkokyselyymme. Kyselyllä halusimme saada käyttäjien äänen kuuluviin oppaan suunnitteluvaiheessa. Kyselyn ensimmäisessä osassa kartoitimme Varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia työskentelystä S2-perheiden parissa ja minkälaisia kommunikointia helpottavia menetelmiä he ovat tottuneet käyttämään. Kyselyn toisessa osassa kysyimme heiltä mielipidettä siitä minkälaisia varhaiskasvatukseen liittyviä teemoja oppaassa tulisi avata ja minkälainen ulkoasu olisi varhaiskasvatuksen opettajien mielestä kaikista toimivin. Työmme tilaajana toimi Loviisan varhaiskasvatus, joten vastausvaihtoehdot poimimme suoraan Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmasta, jota käytimme oppaan pääasiallisena lähteenä. Selkokielen kirjoittamista käsittelevästä kysymyksestä vastausvaihtoehdot määrittelimme selkokielen vaikeustason mukaan. Selkokieltä voidaan kirjoittaa kohderyhmän mukaan eri vaikeustasoilla ja tarvittaessa kuvilla tuettuna (Leskelä 2019, 160). Selkokieltä ja kuvia koskevilla kysymyksillä, pyrimme kartoittamaan varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä oppaan selkokielen tasosta. Kysely lomakkeen kysymykset löytyvät liitteestä 2.

Kyselyn oli auki vastaajille 2-13.12.2020 kyselyymme vastasi määräaikaan mennessä 12 varhaiskasvatuksen opettajaa. Kysely oli auki suhteellisen lyhyen ajan. Tiedossamme oli Loviisan varhaiskasvatuksen henkilökuntaan kohdistuvat lomautukset, jotka ajoittuivat koulujen lomajaksolle joulukuussa 2020. Halusimme saada vastaukset ennen lomautusten alkua, jotta voimme analysoida tuloksia ennen yhteistyöhenkilömme joululomaa ja joululoman jälkeistä lomautusjaksoa.

6.4 Kyselyn tulokset

Aloitimme analysoinnin kysymys kerrallaan, tarkastelimme ensin monivalintakysymyksiin saamiemme vastauksia. Havainnoiden vastausten suhdetta toisiinsa, olivatko vastaajat valinneet samoja vastausvaihtoehtoja ja minkälaisia vastauksia olimme saaneet vapaaseen vastauskenttään. Tutkimme tämän jälkeen avoimiin kysymyksiimme saamiemme vastauksia ja sitä, miten ne asettuivat suhteessa monivalintakysymysten vastauksiin, oliko niissä eroavaisuuksia vai olivatko ne yhteneväisiä monivalintakysymysten vastausten kanssa. Näin saimme melko selkeän käsityksen siitä, minkälaista opasta Loviisan varhaiskasvatuksen opettajat meiltä toivoivat.

Seuraavaksi avaamme kyselymme tuloksia. Kyselyymme saamamme vastaukset olemme lajittelleet sisällön mukaan kolmeen eri ryhmään. Opettajien aiemmin kohtaamat haasteet, heidän aiemmin käyttämänsä menetelmät ja varhaiskasvatuksen opettajien toiveet opastamme varten.

6.4.1 Varhaiskasvatuksenopettajien aiemmin kohtaamat haasteet S2-perheiden kanssa työskennellessä

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyimme: olivatko he kohdanneet työssään haasteita S2-perheiden kanssa työskennellessä? Vastanneista kahdeksan oli kohdannut työssään haasteita, jotka koskivat kielimuuria ja kulttuurillisia eroja.

Vanhemmat eivät aina osaa suomea niin paljon, että voitaisiin käydä esim. vasu-keskusteluja "riittävän" hyvin.

Monet vastaajat olivat myös kohdanneet käytännön asioiden hoitamiseen liittyviä haasteita, hoitoajat jäävät ilmoittamatta tai ilmoitetuista hoitoajoista ei pidetä kiinni.

Suurimmaksi haasteeksi S2-perheen aloittaessa varhaiskasvatuksessa nimesivät kaikki kysymykseen vastanneet opettajat kielimuurin. Yhteisen kielen puute ilmeni myös kysymyksessä, jossa kartoitimme, mitä varhaiskasvatuksen käsitteitä tai termejä S2-perheiden on vaikea ymmärtää. Kyselyimme vastanneet opettajat olivat kaikki sitä mieltä, etteivät S2-perheet tunne tai ymmärrä termejä tai käsitteitä, jotka liittyvät varhaiskasvatukseen.

Vasu varmaan haastavin. Myös kulttuurista riippuen lapsen osallisuus, sillä siinä on paljon eroja eri maiden välillä.

Kysyessämme minkälaisia kulttuurisia eroavaisuuksia varhaiskasvatuksen opettajat ovat kohdanneet S2-perheiden kanssa työskennellessä saimme varsin monitahoisia vastauksia. Osa vastaajista nosti esille vaatetuksen ja arjen käytänteiden erilaisuuden sekä kasvatustietojen eroavaisuuden.

Luulo väkivallasta rangaistuskeinona, vaatetus (liikaa tai liian vähän), henkilökunnan korkea arvostus, palveluiden ostaminen henkilökunnalta,

Aikataulujen noudattaminen, riittävä vaatetus ja ehjä sellainen, tiedotuksen seuraaminen pedanetissä.

Osa varhaiskasvatuksen opettajista ei taas kokenut eroavaisuuksien olevan sen suurempia S2-perheiden kuin muidenkaan perheiden kanssa vaan painotti sensitiivistä ja keskustelevaa kasvatusyhteistyötä.

Onhan kulttuureissa aina eroja niin kuten myös perheissä muutenkin on eroja. Meidän pitää olla erittäin suvaitsevaisia ja avoimia erilaisuuksille. Ja siten miten me voimme päästä yhteisymmärrykseen, miten varhaiskasvatuksessa tehdään.

6.4.2 Varhaiskasvatuksen opettajien aiemmin käyttämät menetelmät

Kysyessämme minkälaisia menetelmiä varhaiskasvatuksen opettajat olivat käyttäneet, kommunikoidessaan S2-perheiden kanssa. Suurin osa vastaajista kertoi käyttäneensä elekieltä, suomen yleiskieltä oli käyttänyt kahdeksan vastaajaa samoin kuin kuvia tai muuta yhteistä kieltä, kuten ruotsia tai englantia. Selkosuomea oli käyttänyt vain seitsemän vastaajaa ja tulkkia ainoastaan neljä vastaajistamme, puhelimen kielenkääntäjää oli käyttänyt yksi vastaaja.

Mieluisimmaksi kommunikointimenetelmäksi S2-perheiden kanssa neljä vastaajaa valitsi aneetuista vaihtoehdoista selkosuomen puhussa ja viestinnässä. Kolme vastaajaa valitsi mieluisimmaksi tavaksi kommunikoida Suomen yleiskielen. Kaksi vastaajista valitsi mieluisimmaksi kommunikointimenetelmäksi kuvat, kaksi opettajaa käytti mieluiten tulkkauspalvelua ja yksi vastaajista vastasi käyttävänsä mieluiten muuta yhteistä kieltä.

Kysyttäessä, miten he ovat koittaneet ratkaista haasteet S2-perheiden kanssa, useat vastaajista mainitsivat käyttäneensä kuvia ja eleitä. Osa vastaajista oli käyttänyt myös tulkkia päästäkseen ongelmien yli, yhdessä vastauksessa mainittiin tulkkina toimineen hoidossa olleen lapsen kouluikäinen sisarus.

Kysymyksen vastauksista voimmekin päätellä, että tarvetta toimivalle työkalulle, jonka avulla kommunikointi S2-perheiden kanssa sujuvammin, on olemassa. Nykyisin käytettävät menetelmät vaikuttaisivat riippuvan paljon opettajan omasta mielenkiinnosta ja kielitaidosta. Menetelmien käyttöön saattaa myös vaikuttaa opettajien omat mielenkiinnon kohteet. Kaiken kaikkiaan vastaajien käyttämät menetelmät poikkeavat paljonkin toisistaan.

6.4.3 Varhaiskasvatuksen opettajien toiveet oppaan sisällöstä

Oppaan sisältöön liittyen kysyimme varhaiskasvatuksen opettajilta, Minkälaisia asioita mielestäsi S2-perheiden tulisi tietää aloittaessaan Loviisan varhaiskasvatuksessa?

Saamisamme vastauksissa korostui kuina S2-perheiden tulisi opettajien mielestä saada etukäteen tietoonsa samat asiat kuin suomen virallisia kieliä puhuvat vanhemmat, lukemalla Loviisan verkkosivuilta varhaiskasvatuksesta.

Kaiken mitä suomea ja ruotsia puhuvat vanhemmat saavat tietää. Loviisan varhaiskasvatussivu ja loviisa.fi saisi olla myös in English.

Suurin osa vastaajista painotti myös varhaiskasvatuksen arkisia toimintoja ja niiden avaamista S2-vanhemmille ja -perheille.

Monelle s-2 perheelle päiväkodin arki on täysin uusi maailma. Joten ihan perusasiatkin ovat tärkeitä: mitä meidän arki on: meillä leikitään, askarrellaan, lauletaan, ulkoillaan jne. Päivärytmi, mitä milloinkin tehdään, vaatetusasiat, ruokailut, päiväunet jne. Ehkä olisi hyvä kertoa myös vasusta, vakasta, ja pedanetistä.

Vastauksista oli pääteltävissä, että S2-perheille tulisi vastaajien mielestä tuottaa enemmän tietoa joko englanniksi tai heidän omalla äidinkielellään varhaiskasvatuksen arkeen liittyvistä käytännöistä sekä varhaiskasvatuksen laskutusta ja hoitoaikojen varaamiseen liittyvistä käytännöistä.

Kysyessämme, olivatko jotkin asiat jo ennestään tuttuja S2-perheille heidän aloittaessaan Loviisan varhaiskasvatuksessa, olivat varhaiskasvatuksen opettajat varsin yksimielisiä vastauksiinsa. Heidän mukaansa mikään varhaiskasvatuksen liittyvä asia ei ollut S2-perheille tuttua tai tiedossa. Tämä täytyy huomioida oppaan toteuttamisessa, jottei uuden tiedon määrä hämmennä asiakkaita.

Oppaan sisältöön liittyvään kysymykseen, jossa kartoitettiin opettajien toiveita oppaan sisällöstä, vastattiin seuraavasti. Kaikki vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että seuraavat sisällöt tulisi avata oppaassamme: käytännöistä lapsen sairastuessa, päivähoitoaikojen varaamisesta sekä lapsen haku ja tuonti tilanteet. Olettamuksemme on, että nämä ovat tilanteita, joita jokainen varhaiskasvatuksen piirissä oleva perhe kohtaa ja näiden aiheiden sisältöä on vaikea avata ilman materiaalia.

Toinen aihealue, jonka lähes jokainen kyselyymme vastannut varhaiskasvatuksenopettaja toivoi meidän avaavan oppaassamme, oli kappale, jossa käsittelemme päivärytmiä varhaiskasvatuksessa.

Kyselymme vastanneista varhaiskasvatuksen opettajista suurin osa oli sitä mieltä, että oppaassa tulisi avata myös seuraavia varhaiskasvatuksen arkeen liittyviä asioita: ruokailu, vaateus, varhaiskasvatuksen yhteistyötahot, varhaiskasvatuksen asiakasmaksut ja lapsen varhaiskasvatus suunnitelma

Loput vastausvaihtoehdot saivat selvästi vähemmän kannatusta kyselyssämme. Myös yhteistyökumppanimme oli sitä mieltä, että kyseiset sisällöt ovat liian laajoja oppaassa avattavaksi, joten päätimme yhdessä tilaajan kanssa jättää ne oppaamme ulkopuolelle. Itse näemme tärkeänä avata varhaiskasvatusta osana lapsen oppimisen polkua, joten tämä aihe saa oppaassamme oman kappaleen.

6.5 Oppaan kehittäminen

Toiminnallinen opinnäytetyömme perustuu Loviisan kaupungin tarpeesta kuvitetulle oppaalle varhaiskasvatukseen. Lähestyimme toimeksiantoa tutustumalla ensin muihin jo tehtyisiin oppaisiin eri kaupungeille. Kiinnitimme näissä oppaissa huomiota siihen, että teksti saattoi olla yhä aika hankalaa tai kuvia liikaa, jotka mielestämme vaikeuttivat oppaiden käytettävyyttä. Halusimme lähestyä siis uudella tulokulmalla tätä opasta. Tästä syystä halusimme oppaasta mahdollisimman selkeän, esteettömän ja kaikille saavutettavan. Selkokieli oli ehdottomasti siis tähän tarkoitukseen sopiva menetelmä. Lisäksi halusimme kuvia ja kaavioita selkeyttämään Loviisan varhaiskasvatuksen peruseriaatteita, joita aloittavien perheiden tulisi varhaiskasvatuksesta tietää. Tutustuimme selkokielen perusteisiin sekä esteettömyyteen, saavutettavuuteen sekä kasvatusyhteistyöhön. Kehittämistyötä tukemaan teimme kyselytutkimuksen Loviisan varhaiskasvatuksen opettajille, jotta saisimme käsityksen, minkälaista sisältöä oppaaseen kaivattaisiin. Tämän tietoperustan avulla lähdimme opastamme kehittämään.

Aloitimme oppaan kokoamisen sisällysluettelon laatimisella, joulukuussa 2020. Sisällysluettelon määritteli meille sen mitä aiheita käsitteisimme oppaassa. Sen laatimiseen vaikuttivat aikaisemman kyselytutkimuksemme tulokset ja työn tilaajan tarpeet oppaan sisällölle. Kyselytutkimuksen perusteella ehdotimme yhteistyökumppanillemme Seuraavanlaista sisällysluetteloa:

- varhaiskasvatus käsitteen avaaminen
- lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- vaatetus, ruokailu, päivälepo
- miten toimia, jos lapsi sairastuu?
- päiväkotiin saapuminen ja sieltä lähteminen
- varhaiskasvatuksen laskutus ja hoitoajan varaaminen
- varhaiskasvatuksen yhteistyötahot
- varhaiskasvatuksen asema lapsen koulupolulla.

Kaikki oppaaseen valitut aiheet olivat saaneet paljon kannatusta tekemässämme kyselyssä, paitsi varhaiskasvatuksen asema koulupolulla, tämä koimme kuitenkin tärkeäksi avata oppaassamme, jotta S2-perheet hahmottaisivat paremmin varhaiskasvatuksen tarkoituksen ja sen sisällön merkityksen lapsen oppimisen kannalta.

Kanssamme samoilla linjoilla ovat myös Gyekye ja Lamminmäki-Vartia (2017), artikkelissaan, jossa he toteavat, että huoltajille tulee kertoa varhaiskasvatuksen tavoitteita, sisältöä ja siellä käytettäviä menetelmiä. Edellä mainittujen lisäksi huoltajille on tärkeää avata varhaiskasvatuksen merkitystä ja paikkaa osana lapsen koulupolkua.

Yhteistyökumppanimme hyväksyi ehdottamamme sisällön oppaalle, lukuun ottamatta hoitoaikojen varaamiseen liittyvät ohjeistukset. He toivoivat sen jäävän pois, johtuen tietokoneohjelmien vaihdoksista, joka tulee tapahtumaan vuoden 2021 aikana.

6.5.1 Oppaan ensimmäinen versio

Hyväksynnän jälkeen aloimme suunnittelemaan opasta selkojulkaisujen periaatteita noudattaen. Oppaan pääasiallisena lähteenä käytimme Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmaa (2019) ja Varhaiskasvatuksen perusteita (OPH, 2018), näiden lisäksi käytimme lähteenä Loviisan varhaiskasvatuksen suunnittelijalta saatuja ohjeistuksia siitä, miten Loviisassa toimitaan, kun lasta tuodaan tai haetaan varhaiskasvatuksesta ja miten menetellään, mikäli lapsi sairastuu kesken päivän. Loviisan varhaiskasvatuksen päiväjärjestyksen saimme myös varhaiskasvatuksen suunnittelijalta.

Tiivistimme Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmassa olevia asioita ja pyrimme kirjoittamaan ne selkokielellä mahdollisimman lyhyesti, mutta informatiivisesti. Selkokielen kirjoittamiseen käytimme apuna ja lähteenä Leealaura Leskelän (2019) Selkokieli - saavutettavan kielen opasta sekä Hannu Virtasen (2012) Selkokielen käsikirjaa. Nämä kirjat auttoivat meitä kirjoittamaan tekstin selkokielellä, vaikka selkokieli ennen oppaan tekemistä olikin meille vieras.

Oppaan ensimmäisessä versiossa panostimme erityisesti kielen rakenteeseen ja alkuperäisen tekstin yksinkertaistamiseen. Selkokieltä kirjoittaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota tekstin yksinkertaisuuteen, sisältöä karsitaan ja selityksiä lisätään verrattuna yleiskieliseen tekstiin (Leskelä 2019, 116). Täten saimme informatiivisen sisällön Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmasta kirjoitettua muotoon, jossa se palvelee kaikista parhaiten kohde ryhmäämme, S2-perheitä ja varhaiskasvatuksen opettajia. Valitsimme oppaan kirjaintyyppin, kirjaimen koon ja rivivälilykset selkokielen periaatteiden mukaisesti, joita olemme avanneet aikaisemmin luvussa 4.3 sekä 4.4.

Virtasen (2012, 129-135) mukaan selkojulkaisun kuvia (myöhemmin selkokuvia) valitessa olisi hyvä kiinnittää huomiota siihen, että selkojulkaisun lukijan tulkinta kuvasta saattaa olla erilainen kuin muilla lukijoilla, sen takia olisikin tärkeää, että kuvitus tukisi tekstiä ja auttaisi lukijaa ymmärtämään sen sisältöä. Hänen mukaansa huonosti suunniteltu kuvitus saattaa vaikeuttaa tekstin ymmärtämistä. Kuvien tulisi olla yhdenmukaisia tekstin kanssa, kuvien tulisi olla selkeitä, eikä niitä tulisi suurentaa liikaa, turhat yksityiskohdat tulisi jättää kuvista pois, sillä ne voivat häiritä lukijaa ja viedä huomion pois kuvan varsinaisesta merkityksestä. Piirretyt kuvat ovat yleensä lukijalle helpommin ymmärrettäviä kuin valokuvat, sillä ne sisältävät vähemmän yksityiskohtia.

Ensimmäiseen versioon yritimme poimia hiukan erityyppisiä kuvia, jotka kuitenkin täyttäsivät ylempänä kerrotun selkokuvan määritelmän. Näistä erilaisista kuvatyyleistä yhteistyökumppanimme sai valita mieleisensä kuvatyylin, jota noudatimme oppaamme lopullisessa versiossa. Nähtyään ensimmäisen version yhteistyökumppanimme toivoi meidän käyttävän piirroskuvia lopullisessa oppaassa ja päädyimme hakemaan enemmistön kuvistamme papunet.net palvelusta, papunet.net sivustoa päädyimme käyttämään, koska kuvapankin kuvat ovat vapaasti käytettävissä erilaisiin oppaisiin, kunhan kuvien lähteet olisivat selkeästi esillä.

6.5.2 Oppaan toinen versio

Pyysimme työelämäyhteistyökumppaniltamme palautetta ensimmäisestä versiosta ja muokkasimme oppaan toista versiota soveltumaan paremmin heidän tarpeisiinsa. Saamamme palautteen perusteella vaihdoimme kaikki oppaassa käytetyt kuvat piirroskuvin ja muokkasimme kuvioiden sisältöä heidän toiveidensa mukaisesti. Muokkasimme tekstin sisältöä niin että työyhteistyökumppanimme mielestä epäolennaiset osiot tekstistä poistettiin ja joitakin tekstin osia muokattiin, muun muassa yhteistyökumppaneihin lisättiin maininta varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja varhaiskasvatuksen sisältöä ja arvoja käsittelevälle sivulle korvasimme motorisen kehityksen kielellisellä kehityksellä. Loimme myös kokonaan uuden sivun koskien varhaiskasvatuksen päiväohjelmaa ja lisäsimme ohjeistuksen sovittujen hoitoaikojen noudattamisesta, sillä yhteistyökumppanimme koki tämän asian erittäin merkityksellisenä silloin kun tehdään yhteistyötä S2-perheiden parissa.

Oppaamme toiseen versioon työelämäkumppanimme olikin jo varsin tyytyväinen ja kolmannen version meille jäi tehtäväksi lisätä muutama kuva ja oikolukea tekstiä ja tehdä viimeiset viimeistelyt tekstin sisältöön. Oppaan kirjoitusvirheitä etsimme ulkopuolisen lukijan avulla ja saimme monia tärkeitä huomioita muun muassa pilkkujen ja muutamien kirjoitusvirheidensä löytämiseen. Muutaman yhdyssanan myös selitimme toisin, sillä selkokielessä ei tulisi käyttää liian pitkiä yhdyssanoja (Leskelä 2019, 132).

6.5.3 Oppaan lopullinen versio

Korjausten jälkeen lähetimme oppaan selkokeskukselle saadaksemme sille selkotunnuksen. Selkotunnus on meille tärkeä arvioinnin väline, kun pohdimme tavoitteiden saavuttamista oppaamme suhteen. Pyysimme selkokeskukselta myös lyhyttä arviota tekstimme selkokieliisyydestä.

Selkotunnusta oppaalle ei myönnetty, mutta saimme selkokeskukselta hyvää palautetta oppaan selkokieliisyydestä. Teimme muutamia muokkauksia oppaaseen tämän palautteen perusteella ja korjasimme oikeakieliisyyttä. Saatuamme korjaukset tehtyä lähetimme oppaan yhteistyökumppanimme käyttöön helmikuussa 2021, yhteistyökumppanimme ottaa oppaan käyttöön yksiköissään kevään 2021 aikana.

7. Oppaan esittely

Tässä luvussa esittelemme oppaan aihealue kerrallaan. Perustelemme tekemiämme ratkaisuja ja miten niihin on päädytty. Esittelyn aloitamme kansilehdestä ja päätämme oppaan viimeiseen aihealueeseen varhaiskasvatusmaksuista. Oppaassa on näiden lisäksi sivu yhteystiedoille, johon jokainen päiväkoti voi lisätä omat yhteystietonsa sekä viimeisenä on sivu lähteille.

7.1 Kansilehti

Kuvio 1: Kansilehti

Kansilehdessä (kuvio 1) halusimme tuoda esille Loviisan varhaiskasvatuksen logon, joka toistuu Loviisan varhaiskasvatuksen verkkosivuilla ja esitteissä. Kansisivulla tuomme esille myös Loviisan kaupungin graafista ilmettä, jonka tuomme esille väreissä ja kirjain tyylissä. Oppaan otsikko on lyhyt ja ytimekäs jotta lukijan on helppo ymmärtää mitä opas käsittelee.

7.2 Oppaan sisällysluettelo

Oppaan sisällysluettelo (kuvio 2) muokkautui tähän lopulliseen versioon sekä kyselyssä saamiemme tuloksien että yhteistyökumppaniltamme saadun palautteen perusteella. Osassa otsikoista on käytetty sanaa päiväkoti varhaiskasvatuksen sijaan,

Sisällys

1. Varhaiskasvatus
2. Koulupolku Loviisassa
3. Varhaiskasvatuksen aloitus ja päiväkotiin tutustuminen
4. Lapsen tuominen ja hakeminen päiväkodista
5. Lapsen päivä
6. Vaatetus päiväkodissa
7. Ruokailu varhaiskasvatuksessa
8. Miten toimia, jos lapsi sairastuu?
9. Varhaiskasvatussuunnitelma
10. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
11. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa
12. Paljonko varhaiskasvatus maksaa?
13. Yhteystiedot

Kuvio 2: Sisällysluettelo

sillä halusimme lukijalle korostaa missä konkreettisesti varhaiskasvatus tapahtuu ja mitkä asiat koskevat nimenomaan päiväkotia ja mitkä asiat koskevat päiväkodissa tapahtuvaa varhaiskasvatusta. Opetushallituksen (2021a) mukaan varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoivan kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvatus sanalla siis lukijoille halusimme tuoda tätä opetuksen, hoivan ja kasvatuksen sisältöjä esille. Päiväkotisanalla halusimme korostaa päiväkodin arkisia käytäntöjä kuten pukeutumista.

7.3 Varhaiskasvatus (luku 1.)

Luvussa 1. pyrimme avaamaan suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteita ja sisältöä, sekä varhaiskasvatuksen henkilöstö rakennetta (kuvio 3). Yhteistyökumppanimme toivoi meidän painottavan heidän toimintatapaansa, oppiminen tapahtuu leikin avulla.

1. Varhaiskasvatus

Päiväkodissa varhaiskasvatusta toteuttavat kasvattajat. Kasvattajiin kuuluvat varhaiskasvatuksen opettajat ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajat.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lasten tasa-arvon edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen sekä yhdenvertaisuuden edistäminen.

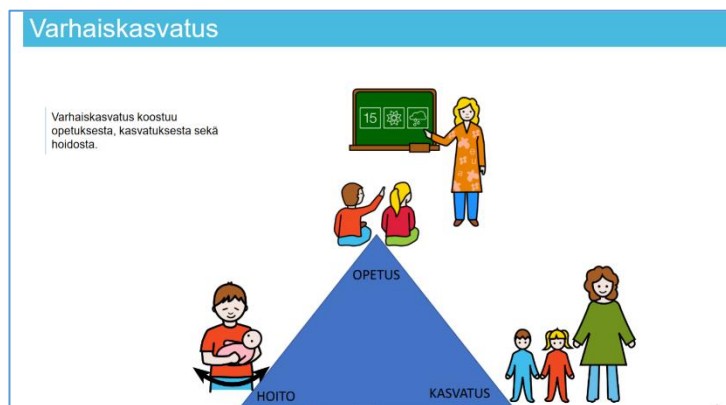
Varhaiskasvatuksessa lapsilla on mahdollisuus monenlaiseseen toimintaan, kuten liikuntaan ja leikkiin. Lapseet pääsevät osallistumaan toiminnan suunnitteluun.

Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan, että lapsi oppii samalla kun hän leikki.

3

Kuvio 3: Varhaiskasvatus

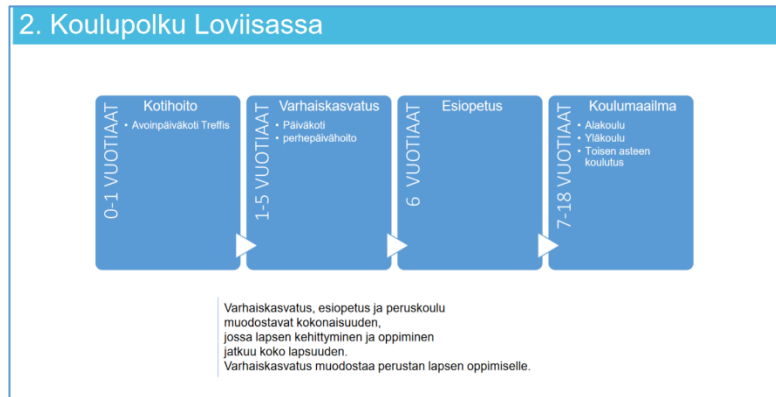

Kuvio 4: Kasvatus, opetus ja hoito

Opetushallituksen (2021a.) mukaan varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoivan kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Tämän kokonaisuuden kuvasimme oppaassamme kolmiona (kuvio 4), jotta S2-perheiden olisi helpompi hahmottaa termien yhteyksiä toisiinsa.

7.4 Koulupolku Loviisassa (luku2.)

Gyekye ja Lamminmäki-Vartia (2017), kertovat artikkelissaan, siitä kuinka lapsen vanhemmille on tärkeää avata varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen koulupolussa. Diassa kaksi avaaamme Loviisan koulupolkua ja vaihtoehtoja lapsen varhaiskasvatukselle (kuvio 5).

Kuvio 5: Koulupolku Loviisassa

Oppaan ensimmäisessä versiossa ensimmäisenä ikäluokkana oli 0-3-vuotiaat, muokkaisimme ikäluokkia oppaan lopulliseen versioon. Yhteistyökumppanimme pelkäsi päällekkäisten ikäryhmien sekoittavan S2-perheitä ja aiheuttavan sekaannusta siitä, minkä ikäisenä varhaiskasvatuksessa voidaan aloittaa.

7.5 Varhaiskasvatuksen aloitus ja päiväkotiin tutustuminen (luku 3.)

Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2020, 7-9) kerrotaan lapsen polusta kotoa esikouluun. Kappaleen tekstin olemme uudelleen kirjoittaneet oppaamme lukuun kolme (kuvio 6). yhteistyökumppanimme pyynnöstä lisäsimme lukuun kuvan palvelusopimuskaavakkeesta, jolla määritellään muun muassa lapsen varhaiskasvatuksessa syömien aterioiden määrät ja hoitoajat, jolloin lapsi on hoidossa.

3. Varhaiskasvatuksen aloitus ja päiväkotiin tutustuminen

Päätös lapsen saamasta paikasta varhaiskasvatuksessa tulee kotiin.

Huoltaja ja varhaiskasvatuksen opettaja pitävät aloituskeskustelun lapsen kotona.

Jos huoltajan suomen tai ruotsin kielen taito on heikko, keskusteluun voidaan kutsua mukaan tulkki.

Keskustelussa huoltajat saavat kertoa lapsesta ja omista toiveista varhaiskasvatuksen opettajalle.

Huoltajat sopivat päiväkodin kanssa tutustumajakson, joka on noin 1-2 viikkoa.

Lapsi tutustuu päiväkotin ensim yhdessä huoltajan kanssa. Tämän jälkeen lapsi harjoittelee yksin päiväkodissa olemista tytyitä aikoja.

Tutustumajakso varhaiskasvatuksessa on ilmainen.

Päiväkotiin
Nimi: _____
Huoltajan nimi: _____
Puhelinnumero: _____
Sähköposti: _____
Käytettyä aikaa: _____
Päiväkodin nimi: _____
Puhelinnumero: _____
Sähköposti: _____
Käytettyä aikaa: _____
Päiväkotiin
Nimi: _____
Huoltajan nimi: _____
Puhelinnumero: _____
Sähköposti: _____
Käytettyä aikaa: _____
Päiväkotiin
Nimi: _____
Huoltajan nimi: _____
Puhelinnumero: _____
Sähköposti: _____
Käytettyä aikaa: _____

Kuvio 6: Varhaiskasvatuksen aloitus

Useimmille varhaiskasvatuksessa aloittavista perheistä tutustumiskäytännöt päiväkotiin ovat yhteistyökumppanimme ja kyselyymme vastanneiden varhaiskasvatuksen opettajien mukaan vieraita, joten Loviisan kaupungin käytäntöjä oli syytä avata oppaseen.

7.6 Lapsen tuominen ja hakeminen päiväkodista (luku 4.)

4. Lapsen tuominen ja hakeminen päiväkodista

Kun huoltaja tuo lapsen päiväkotiin, vie hän lapsen aina henkilökunnan luokse, jolloin henkilökunta kirjaa puhelimitse lapsen sisään päiväkotiin.

Jos lapsen kotona on tapahtunut jotain normaalia poikkeavaa esimerkiksi lapsi nukkuu huonommin kuin normaalisti, huoltajan kannattaa kertoa siitä päiväkodin henkilökunnalle.

Monet lapset itkevät aluksi kun jäävät päiväkotin ilman huoltajaa. Henkilökunta lohduttaa lasta ja kun aika kuluu lapsi ei enää itke jädessään päiväkotin.

Kun huoltaja hakee lapsen iltapäivällä päiväkodista, haluaa henkilökunta kertoa huoltajalle lapsen päivästä ja mitä lapsi on päivän aikana tehnyt.

Huoltaja kertoo päiväkodin henkilökunnalle, että on hakemassa lasta kotiin. Päiväkodin henkilökunta kirjaa puhelimitse lapsen ulos päiväkodista.

Huoltaja hakee lapsen itse päiväkodista. Jos joku muu aikuinen hakee lasta, pitää huoltajan ilmoittaa asiasta päiväkodin henkilökunnalle soittamalla tai tekstiviestillä.

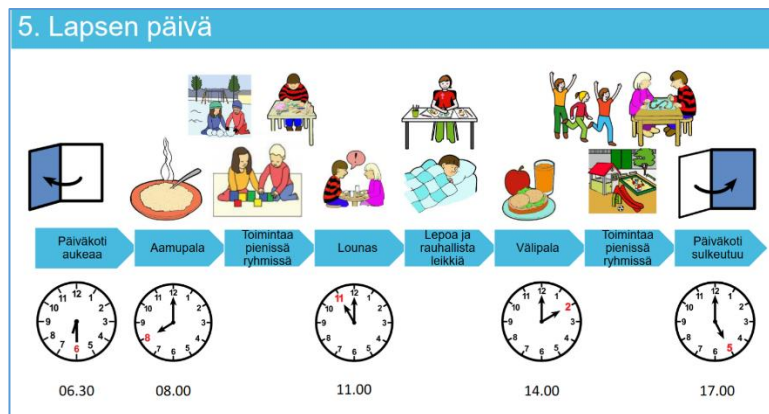
Huoltaja ilmoittaa lapsen hoitoajat etukäteen, päiväkodin ilmoittamalla tavalla. Ilmoitettuja hoitoaikoja on noudatettava.

Kuvio 7: Lapsen tuominen ja hakeminen päiväkodista

Luvussa neljä (kuvio 7) avaamme Loviisan yleisiä käytäntöjä, jotka liittyvät aamulla päiväkotiin saapumiseen ja iltapäivällä päiväkodista lähtemiseen. Ohjeistuksen tekstin sisällöstä saimme varhaiskasvatuksen suunnittelijalta. Tekstissä on toistoa, jotta lukijalle ei jäisi epäselväksi, miksi nämä käytänteet ovat tärkeitä.

7.7 Lapsen päivä (luku 5.)

Kuvio 8: Lapsen päivä

Yhteistyökumppanimme toiveesta avaisimme päiväkodin toimintaa oppaassamme. Päädymme pohdintojemme jälkeen kuvaamaan lapsen päivää aikajanan muodossa.

Luvun (kuvio 8) tavoitteena oli avata päiväkodin rutiineja ja päivittäistä toimintaa mahdollisimman laajasti niin että huoltajat saivat ruokailu ja päiväunien lisäksi tietoonsa sen, mitä kaikkea muuta varhaiskasvatuksessa tehdään hoitopäivien aikana. Toimintoja kuvasimme käyttämällä useita kuvia toimintaa pienissä ryhmissä kohdassa, jotta varhaiskasvatuksen opettajat voisivat käyttää kuvia aloituskeskustelun tukena, kun puhutaan varhaiskasvatuksen toiminnasta.

7.8 Vaatetus päiväkodissa (luku 6.)

Luvussa 6 vaatetus päiväkodissa käsitelimme lyhyesti millainen vaatetus lapsella tulisi olla hänen ollessaan päiväkodissa (kuvio 9). Käytimme tässä kohtaa sanaa päiväkotia, sillä halusimme korostaa enemmän varhaiskasvatuksen paikkaa eli päiväkotia kuin varhaiskasvatusta. Kuvan lämpömittaria käytetään monessa päiväkodissa kuvaamaan sopivaa vaatetusta.

Kuvio 9: Vaatetus päiväkodissa

Oppaan ensimmäisessä versiossa vaatetusta oli avattu myös sanallisesti, jotta opas olisi käyttäjilleen selkeämpi ja käytetty kuva tukisi tekstiä selkosuomi periaatteen mukaisesti, oppaan lopulliseen versioon poistimme tämän teksti osuuden yhteistyökumppanimme pyynnöstä, sille he toivoivat, että kuvan saataisiin isompana tälle sivulle, jotta sitä voitaisiin käyttää keskustelun tukena.

7.9 Ruokailu varhaiskasvatuksessa (luku 7.)

Luvussa 7 käsitelimme ruokailua varhaiskasvatuksessa (kuvio 10). Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2020, 32) mainitaan ravintokasvatus. Ravintokasvatuksen tavoitteena on rohkaista lapsia maistamaan ruokia ja saamaan kiireettömiä ruokailukokemuksia. Halusimme nostaa nämä asiat myös tässä oppaassa esille.

Kuvio 10: Ruokailu varhaiskasvatuksessa

Ruokakolmiolla halusimme viestittää lukijalle, että terveellinen ruokavalio koostuu useasta eri osa-alueesta ja varhaiskasvatuksessa myös noudatetaan tätä. Ruokailu varhaiskasvatuksessa tulisi olla yhteisöllinen ja kiireetön. (THL 2019, Loviisan varhaiskasvatussuunnitelma 2020, 32.)

7.10 Miten toimia, jos lapsi sairastuu? (luku 8.)

Luvussa 8 kerroimme mitä tehdä lapsen sairastuessa (kuvio 11). Tämän sivun sisältö tuli pitkälti yhteistyökumppanimme kanssa käydyistä viesteistä ja teams-keskusteluista. Heille oli tärkeää, että huoltajilla on tiedossa, miten toimitaan, jos lapsi sairastuu päiväkodissa tai ettei lasta saa tuoda sairaana päiväkotiin. Tässä kohtaa käytimme toistoa tekstissä, jotta lukijalle varmasti jää mieleen, että on tärkeää, ettei lasta viellä sairaana päiväkotiin.

8. Miten toimia jos lapsi sairastuu?

Lasta ei saa tuoda sairaana päiväkotiin!
Jos lapsi on kipeä, huoltaja soittaa asiasta päiväkotiin heti aamulla.

Jos lapsella on kuumetta, lasta ei saa tuoda päiväkotiin. Lapsen pitää olla kotona yhden päivän ilman kuumetta, ennen kuin lapsi voidaan viedä päiväkotiin.

Jos lapsella on flunssa, vatsatauti tai muu helposti muihin tarttuva tauti kuten vesirokko, huoltaja soittaa neuvolaan ja varmistaa, kuinka kauan lapsen pitää olla kotona.

Huoltaja voi viedä lapsen päiväkotiin sitten, kun lapsi on terve.

Jos lapsi on kipeä, soita päiväkotiin ja kerro asiasta. Jos lapsi sairastuu päiväkodissa henkilökunta soittaa huoltajalle. Huoltaja hakee lapsen kotiin.

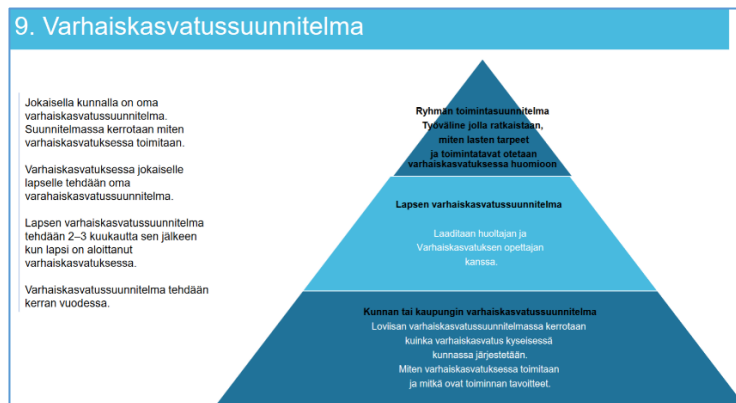
11

Kuvio 11: Miten toimia, jos lapsi sairastuu?

Käytimme myös informaation tukena esimerkkejä. Selkolukijalle on tärkeää, että teksti on selkeä, informatiivinen ja konkreettinen (Leskelä 2019, 116-117). Pyrimme koko oppaan suhteen tähän, mutta luvussa 8 annoimme erityisen paljon esimerkkejä ja toistoa.

7.11 Varhaiskasvatussuunnitelma (luku 9.)

Luvussa 9. käsitteimme varhaiskasvatussuunnitelmaa. Halusimme tuoda esille, mikä on varhaiskasvatussuunnitelma ja miten se ohjaa toimintaa varhaiskasvatuksessa. Kerroimme varhaiskasvatuskeskustelusta, mikä se on ja keitä siihen osallistuu. Luku 9 antaa pohjatietoa lukuun 10, jossa käsittelemme tarkemmin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Kuvio 12: Varhaiskasvatussuunnitelma

Lukuun 9 tekemämme kolmio on informaatiomuotoilua (kuvio 12). Informaatiomuotoilu on monimutkaisen tiedon muotoilua visuaaliseen muotoon, jolloin tieto on lukijalle mahdollisimman helposti tulkittavissa. Kun selkokielisessä tekstissä käytetään informaatiomuotoilua, kertoo se lukijalle asian olevan tärkeä. Muotoilussa on tärkeää kiinnittää huomiota selkeyteen ja siihen, että asia selvennetään lukijalle myös tekstissä, niin kuin me tässä luvussa teimme. (Leskelä 2019, 202-203.)

Kolmiolla halusimme lukijan ymmärtävän, miten toiminta rakentuu varhaiskasvatuksessa. Alkuperäisessä kolmiossa alimpana meillä oli varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, sitten kunnan varhaiskasvatussuunnitelma ja ylimpänä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Yhteistyökumppanimme näkivät kuitenkin tärkeäksi mainita myös varhaiskasvatusryhmien omat suunnitelmat, jotka pohjautuvat kunnan ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Jätimme siksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet kokonaan kolmiosta pois. Toivomme, että kolmio auttaisi hahmottamaan huoltajia lapsen varhaiskasvatussuunnitelman merkityksestä ja siitä, miksi tällainen suunnitelma ja keskustelu varhaiskasvatuksessa käydään.

7.12 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (luku 10.)

Luvussa 10 paneuduimme lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Halusimme lukijan saavan selkeän käsityksen siitä, miksi lapselle tehdään varhaiskasvatussuunnitelma ja ketkä suunnitelman tekemiseen osallistuvat (kuvio 13.)

10. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatus keskustelu on keskustelu huoltajan kanssa. Varhaiskasvatus keskusteluun osallistuvat lapsen huoltajat ja varhaiskasvatuksen opettaja.

Keskustelussa huoltaja ja varhaiskasvatuksen opettaja keskustelevat lapsen vahvuuksista, mielenkiinnon kohteista ja tarpeista.

Lapsi on mukana suunnitelman tekemisessä. Varhaiskasvatuksen opettaja selvittää lapsen mielipiteen ennen keskustelua, esimerkiksi kuvien avulla tai keskustelemalla lapsen kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjotetaan, millainen toiminta varhaiskasvatuksessa tukee lapsen kehitystä ja kasvua. Esimerkiksi miten ryhmässä toimitaan, jotta lapsi oppii leikkaitaitoja ja kaveritaitoja sekä millaisia kehoillisia ja kielellisiä taitoja lapsella on ja miten niitä kehitetään.

Kielellisiä taitoja ovat puhuminen, kuunteleminen ja kielen ymmärtäminen. Näitä taitoja kehitetään muun muassa leikkimällä, laulamalla ja lorulla.

Jos lapsen lapsi puhuu kokonaan muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia, järjestetään varhaiskasvatuksessa lapselle suomi toisena kielenä opetusta. Tätä kutsutaan S2-opetukseksi.

Kuvio 13: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelmasta nostettiin aihealueina lukijalle esille kielellinen kehitys. Opetushallituksen (2020b) mukaan myös varhaiskasvatuksen tulisi olla kielitietoista. Varhaiskasvatus tukee niin lapsen suomen kielen taidon oppimista kuin oman kotikielen ja kulttuurin tärkeyttä. Tämä asia on kirjattuna myös Loviisan varhaiskasvatussuunnitelmaan (2020, 51).

Yhteistyökumppanimme halusivat tähän kohtaan erityisesti maininnan S2-opetuksesta, sillä heidän mukaansa opasta tullaan käyttämään erityisesti S2-kielisten perheiden kanssa. Kuvalla halusimme viestittää, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään yhdessä perheen kanssa.

7.13 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa (luku 11.)

Luvussa 11 puhutaan yhteistyöstä varhaiskasvatuksessa (kuvio 14). Tämän luvun tekeminen aiheutti meille paljon pohdintaa, sillä yhteistyön kuvaaminen selkeästi ja ymmärrettävästi oli meille haastavaa. Varhaiskasvatuksessa tehdään monen eri tahojen kanssa yhteistyötä.

11. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyön tehdään jotta varhaiskasvatus voi järjestää toimintaa joka tukee lapsen kasvua, opetusta ja hoitoa.

Jos lapsi tarvitsee enemmän tukea kuin muut saman ikäiset lapset, tällöin varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä lastenneuvoajan, psykologin ja psykiatrisen sairaanhoitajan sekä sosiaalityöntekijän kanssa.

Yhteistyötä tehdään myös yksityisten puheterapeuttien, toimintaterapeuttien ja fysioterapeuttien kanssa.

Yhteistyöhön tarvitaan huoltajan lupa.

Yhteistyön toteutettaessa huolehditaan salassapito säännöksistä.

Kuvio 14: Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Meidän piti määritellä, kenen kanssa tehtävä yhteistyö olisi huoltajan kannalta tärkeintä. Loivian varhaiskasvatussuunnitelmassa (2020, 20-21) puhutaan monialaisesta yhteistyöstä ja siihen on listattuna kaikki varhaiskasvatuksen yhteistyötahot niin liikuntapalvelut, kirjastot kuin lastensuojelukin. Me kuitenkin halusimme tarkastella yhteistyötä enemmänkin perheen, ja lapsen näkökulmasta ja siksi tässä kohtaa puhuimme enemmänkin yhteistyöstä erityislastentarhanopettajan, puheterapeuttien sekä toimintaterapeuttien kanssa. Halusimme selvittää lukijalle, että varhaiskasvatuksessa lapsi saa kokonaisvaltaista tukea yhteistyön avulla.

7.14 Paljonko varhaiskasvatus maksaa? (luku 12.)

Opasta tehdessämme mietimme useasti, onko oppaaseen aiheellista laittaa lukua varhaiskasvatusmaksuista, sillä maksujen määrät sekä laskutustavat saattavat muuttua.

12. Paljonko varhaiskasvatus maksaa?

Maksu perustuu kirjalliseen sopimukseen varhaiskasvatuksen tarpeesta. Sopimuksessa määritellään, kuinka monta tuntia, lapsi tarvitsee hoitoa kuukaudessa.

Huoltajien on toimitettava selvitys tuloistaan toimistosihteerille Veronika Eskoselle. Häneltä huoltajat voivat kysyä lisätietoja varhaiskasvatusmaksuista.

Veronika Eskonen
Puh. 040 540 9796
veronika.eskonen@loivisa.fi

Kuukausi hintaan vaikuttavat perheen koko ja tulot. Päivähoito maksu on suuruudeltaan 0-288 euroa kuukaudessa.

100 €

15

Kuvio 15: Paljonko varhaiskasvatus maksaa?

Tulimme kuitenkin yhteistyökumppanimme kanssa siihen tulokseen, että varhaiskasvatusmaksut ovat yksi tärkeä osa tietää, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa (kuvio 15). Siksi teimme lyhyen opastuksen siitä, mistä varhaiskasvatusmaksu koostuu ja, minkä verran se yleensä tulee maksamaan. Kuvat valitsimme aiheen mukaisesti.

8. Pohdinta

Opinnäytetyömme tavoitteena oli luoda opas Loviisan varhaiskasvatuksen opettajien työskentelyyn S2-perheiden kanssa, silloin kun perheet aloittavat varhaiskasvatuksessa. Tarkoituksena oli luoda työkalu, jota varhaiskasvatuksen opettajat pystyvät hyödyntämään erityisesti S2-perheiden kanssa työskennellessään. Oppaan kehittämisen prosessin aloitimme määrittelemällä oppaan kohderyhmän, jotka ovat S2-perheet. Oppaan kehittämistä ohjasivat selkokieli-isyys, saavutettavuus ja esteettömyys, sillä ajattelimme näin oppaan palvelevan parhaiten juuri S2-perheitä. Opas on uusi työkalu Loviisan varhaiskasvatuksessa tehtävälle yhteistyölle S2-perheiden kanssa.

Teimme osana opinnäytetyötämme kyselytutkimuksen, jossa tavoitteena oli löytää vastaukset seuraaviin tutkimus kysymyksiin:

1. Mitä varhaiskasvatuksen osa-alueita oppaamme tulisi käsitellä, jotta siitä olisi suurin hyöty Loviisan varhaiskasvatuksen tarpeisiin?
2. Minkälaisia haasteita varhaiskasvatuksen opettajat ovat kohdanneet työskennellessään S2-kielistenperheiden kanssa?

Tutkimustuloksia halusimme käyttää oppaan kehittämisessä. Kyselyllä saimme vastauksia kysymykseen mitä osa-alueita oppaan tulisi käsitellä. Kuitenkin oppaan kehittämisyhteistyössä huomasimme, että merkittävää hyötyä kyselytutkimuksen tuloksista emme saaneet. Aloitimme oppaan sisällysluettelon tekemisen saamiemme vastauksien perusteella, mutta sisällys muuttui yhteistyökumppanin toiveiden mukaisesti opasta kehittäessämme. Kyselytutkimus vei meiltä aikaa itse oppaan kehittämiseltä ja emmekä saaneet sen avulla paljoa sellaista tietoa, mikä ohjaisi meitä oppaan kehittämisessä oikeaan suuntaan. Jos nyt alkaisimme tällä kokemuksella uudestaan vastaavanlaista opasta tekemään, emme tekisi kyseistä lomakekyselyä tai lomakekysely tehtäisiin oppaan versioiden välissä. Tällöin saisimme laajemman näkemyksen oppaastamme ja siitä olimmeko menossa kehittämisessä oikeaan suuntaan.

Saimme kyselytutkimuksessa selville, että varhaiskasvatuksen opettajien kohtaamat haasteet liittyivät varhaiskasvatuksen käsitteisiin ja joihinkin kulttuurisiin eroavaisuuksiin. Koitimmekin oppaassamme avata varhaiskasvatuksen käsitteitä selkosuomeksi, jotta niitä olisi helpompi käydä aloituskeskustelussa läpi perheiden kanssa. Oppaamme ei kuitenkaan pysty täysin ratkaisemaan kulttuurillisista eroavaisuuksista johtuvia haasteita. Niiden ratkaisemisen avain on ammattilaisen kulttuuri sensitiivisyydessä ja monikulttuurisuuden ymmärtämisessä sekä, kommunikaation lisäämisessä. Kanssamme samaa mieltä ovat muun muassa Halme & Vataja (2011, 101) joiden mukaan ammatillisesti taitava työntekijä ymmärtää viestinnän merkityksen kulttuurien ja osaa kommunikaatiossa kunnioittaa eri kulttuureista tulevia, ymmärtää heidän näkökulmiaan ja olla ennen kaikkea avoin oppimaan uutta vieraista kulttuureista. Hänen tulisi

myös olla sensitiivinen omille asenteilleen. Aihetta käsitellään myös Terveiden ja Hyvinvointilaitoksen verkkosivuilla (2020a) jossa mainitaan, että kulttuurisensitiivisen työotteen kehittäminen helpottaa monikulttuuristen asiakkaiden kanssa työskentelyä ja asiakkaiden kohtaamista. Terveiden ja hyvinvointilaitoksen (2020b) mukaan, kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä työskentely vaatii osaamista, monikulttuurisuuteen liittyvää koulutusta ja esimiehen tukea, tällöin voidaan puhua kulttuurillisesti vastuullisesta kasvatuksesta.

Teimme oppaasta useita eri versioita, jotka johdattivat meidät lopulliseen lopputulokseen. Opasta tehdessämme meidän täytyi pitää selkokielen periaatteet mielessämme ja jatkuvasti perustella itsellemme tekemiämme ratkaisuja. Samoja perusteluja toimme esiin myös tilaajalle ja pyrimme toteuttamaan tilaajan toiveita oppaan sisällöstä selkokielen raameissa. Meidän näkemyksemme oppaan sisällöstä toisinaan erosi tilaajan toiveista. Tarkoituksenamme oli vahvasti tehdä opas, joka olisi esteetön ja täten kaikille lukijoille sopiva. Tilaja erityisesti halusi oppaan, joka palvelisi heitä maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa. Tasapainoimme tilaajan toiveiden ja omien näkemysten välillä. Oppaasta tuli mielestämme kaikkia lukijoita palveleva. Selkoteksti saattaa kuulostaa yksinkertaiselta lukijalle, jolla on hyvä suomen kielen lukutaito, mutta samalla teksti on kirjoitettu niin että se olisi kaikille lukijoille miellyttävää lukea.

Haimme oppaalle selkotunnusta, jota emme kuitenkaan saaneet. Oppaan tekstiä olisi pitänyt hioa vielä enemmän, kiinnittäen huomiota lauserakenteisiin, sanavalintoihin, värikyksiin, kuviin sekä informaatiomuotoiluihin. Saimme kuitenkin samalla hyvää palautetta oppaan selkokielisyydestä.

”Materiaalissa oli selkonäkökulmasta paljon hyvää, esimerkiksi sopiva tiedon määrä lauseissa ja kappaleissa, selkeä sisällysluettelo ja pääsääntöisesti selkeä ulkoasu, jossa noudatetaan hienosti selkorivityksen periaatteita (Airaksinen 2021).”

Tämä vahvisti meille sen, että oppaamme on selkokielineen, vaikka ei vielä selkotunnuksen kriteeristöä täytä. Tämän palautteen jälkeen emme kuitenkaan lähteneet suuremmin opasta enää kehittämään, sillä olimme saaneet oppaan sisällöstä hyväksynnän yhteistyökumppaniltamme. Jatkokehittäminen selkotunnuksen saamiseksi olisi ollut tässä aikataulussa mahdollista.

Saavutimme oppaallemme ja työ prosessillemme asettamat tavoitteet. Oppaasta tuli selkokielineen, vaikka se ei selkotunnukselta saanutkaan. Aikataulutuksemme oli melko tiukka, sillä emme alun perin ymmärtäneet projektimme laajuutta ja sitä kuinka paljon aikaa kehittämistyö todella vie. Mikäli aloittaisimme prosessin nyt, varaisimme oppaan kehittämiseksi enemmän aikaa. Tällöin valmis opas olisi ehditty esitellä käyttäjille ja oppaan käytöstä olisi voitu kerätä palautetta, jolloin olisimme voineet muokata opasta lisää saamamme käyttäjä palautteen

pohjalta. Jos olisimme saaneet käyttäjiltä palautetta, olisi selkotunnuksen saaminen oppaalemme ollut todennäköisempää.

Koko opinnäytetyöprosessin aikana pyrimme pitämään mielessä ammattikorkeakoulu opiskelijoille annetut eettiset ohjeet, sekä pyrimme noudattamaan hyvää tieteellistä tutkimustapaa. Tämä nousi erityisesti esille verkkokyselyä laadittaessa, teimme tietoisien ratkaisun olla keäämättä tunnistetietoja kyselyyn vastanneista varhaiskasvatuksen opettajilta, koska tiedot eivät olisi antaneet kyselyllemme lisäarvoa. Näin pystyimme myös paremmin turvaamaan vastaajien anonymiteetin. Merkittävässä osassa työn eettisyyttä pohdittaessa oli myös huolellisesti laadittu sopimus työn tilaajan kanssa ja selvitys siitä onko tarpeellista pyytää tilaaja organisaatiolta tutkimuslupaa. Koska kysely tutkimuksemme koski niin pientä osaa organisaation työntekijöistä totesi Loviisan varhaiskasvatuksen päällikkö, ettei kirjallista lupaa tarvitse anoa.

Laadullista palautetta saimme oppaastamme kovin vähän. Tilaaja totesi sen olevan heidän tarpeidensa mukainen ja opas otettiin Loviisan varhaiskasvatukseen käyttöön keväällä 2021. Palautteen määrää olisimme voineet kasvattaa kierrättämällä valmista opasta käyttäjäryhmillä. Tiukka aikataulumme ei tätä kuitenkaan mahdollistanut. Pääsimme esittelemään oppaamme Loviisan varhaiskasvatuksen teams-tapaamisessa huhtikuussa 2021, oppaan esittely tilaisuudessa kävimme läpi sitä, miten varhaiskasvatuksen opettajan tulisi valmistautua aloituskeskustellun s2-perheiden kanssa ja miten opasta tulisi käyttää oikein, jotta kuvat tukevat tekstiä riittävästi. Oppaan esittelyn jälkeen keräsimme kuulijoilta suullista palautetta. Tapamiseen osallistujat uskoivat oppaasta olevan hyötyä heidän työssään, varsinkin jos se saataisiin käännettyä ruotsiksi ja englanniksi, tämän kehitysidean koemme hyödylliseksi ja se varmasti lisäisi oppaamme käyttäjäystävällisyyttä. Oppaan sisällön tulevat käyttäjät arvioivat hyödylliseksi ja toimivaksi. He olisivat toivoneet ruokailusta kertovaan kohtaan mainintaa siitä, että lapsen erityisruokavaliosta tarvitaan lääkärintodistus. Loviisan varhaiskasvatus sai oppaasta myös version, jota he pystyvät itse päivittämään ja muokkaamaan sitä mukaan, kun tarvetta tulee olemaan, sillä opasta ei ollut vielä kokeiltu perheiden kanssa.

Vastaavanlaista selkokielistä opasta ei ole varhaiskasvatukseen tehty. Jos meillä olisi ollut oppaan kehittämiseen enemmän aikaa, olisimme päässeet tutkimaan, miten opas käytännössä toimii. Olisimme pystyneet opasta vielä kehittämään ja lopputulos olisi ollut vieläkin parempi. Olisi mielenkiintoista tietää, vastaako opas käytössä tilaajan tarpeisiin ja vähenivätkö kyselytutkimuksessa esille tulleet haasteet S2-kielisten perheiden kanssa. Tässä olisi mahdollisuus jatkotutkimukselle, jossa selvitettäisiin vastasiko oppaamme Loviisan varhaiskasvatuksen opettajien kokemiin haasteisiin S2-perheiden kanssa työskennellessä. Toiveissamme on myös, että tulevaisuudessa muutkin julkiset tai yksityiset toimijat varhaiskasvatuksen kentällä huomaisivat oppaamme myötä selkosuomen käytettävyyden perinteisten kuvaoppaiden rinnalla ja

ottaisivat menetelmän käyttöönsä päivittäessään oppaitaan. Menetelmänä selkosuomi tavoittaa laajan käyttäjäryhmän.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyö prosessi on ollut meille antoista ja opettavainen. Selkokielen periaatteet tulivat meille tutuiksi sekä varhaiskasvatuksessa koetut haasteet S2-kielisten perheiden kanssa. Pyrimme oppaallamme helpottamaan näiden haasteiden, kuten kommunikation ja kulttuurisista syistä johtuvien erimielisyyksien ratkaisemista. Saavutimme opinnäytetyölle asettavamme tavoitteet.

Lähteet

Painetut

Gyekye, M & Lamminmäki-Vartija, S. 2017. Kieli-, kulttuuri-, ja katsomustietoinen näkökulma varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluun. Teoksessa Haapasalo, T., Petäjä, H., Vuorenmaa-Glad, P., Sanden, M., Pulkkinen, H. & Tahvanainen, I. (Toim.) Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Helsinki: Lastenkeskus ja kirjapaja, 97-130.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Hämeenlinna: Karisto.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. Painos. Hämeenlinna: Karisto.

Korkeamäki, J. 2010. Esteetönviestintä. Teoksessa Suomen standardisoimisliitto (toim.) esteettömyys osa 1: Johdanto ja periaatteet tuotteiden, palveluiden ympäristön suunnitteluun. Helsinki: SFS, 105-108.

Leskelä, L. 2019. Selkokieli saavutettavan kielen opas. Turenki: Opik.

Markkanen, M. 2013. Valintoja kehittämistyön taustalla. Teoksessa Laitinen, M. (toim.) Miksi joka paikkaan pitää päästä. Vantaa: Hansaprint, 177-196.

Merikoski, H. & Pihlaja, P. 2018, Puheen ja kielen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala R. (toim.) varhaiserityiskasvatus. Keuruu: PS-kustannus, 201-222.

SFS-48-1, esteettömyys. Osa1: Johdanto ja periaatteet tuotteiden, palveluiden ja ympäristöjen suunnitteluun. 2010. Helsinki: suomen standardisoimisliitto, 6-7.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus 2019. Helsinki.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus.

Virtainen, H. 2012. Selkokielen käsikirja. 2. painos. Tampere: Opik.

Sähköiset

Eskel, M. 2019. Kuvakom-sovellus on käytössä jo liki 3.000 henkilöllä. Viitattu 24.10.2020. <https://kuvako.humak.fi/blogit/kuvakom-sovellus-on-kaytossa-jo-lik-3-000-henkilolla/>

Juusola, M. 2019. Selkokielen tarvearvio 2019. Selkokeskus, Kehitysvammaliitto ry. Viitattu 11.10.2019. <https://selkokeskus.fi/wp-content/uploads/2019/02/Tarvearvio-2019.pdf>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen tutkimus. Viitattu 15.10.2020.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Karjala, J., Koskinen, O. & Sinkkonen, M., 2011. Maahanmuuttajaperheiden ja päiväkodin henkilökunnan välisen kasvatuskumppanuuden tukeminen: opas perheille päiväkodista. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Turku. Viitattu 26.10.2020

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011120216999>

Kielilaki 423/2003. Viitattu 15.10.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>

Loviisan varhaiskasvatussuunnitelma. 2020. Viitattu 12.12.2020

<https://peda.net/loviisa/s/lv:file/download/c3ba2fd772f746a3d8a07214529436caa9a81501/Varhaiskasvatussuunnitelma%202020%2C%20Loviisa.pdf>

Niittynen, N. & Viuha, O. 2017. Varhaiskasvatuksen kuvallinen opas maahanmuuttajavanhemmille. Opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu. Vantaa. Viitattu 26.10.2020.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017092515386>

Opetushallitus. 2020. Suomi toisena kielenä-opetus. Viitattu 31.10.2020.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/suomi-toisena-kielena-opetus>

Opetushallitus. 2021a. Mitä varhaiskasvatus on? Viitattu 13.2.2021.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Opetushallitus. 2021b. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus. Viitattu 7.2.2021.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kulttuurinen-moninaisuus-ja-kielitietoisuus>

Perustuslaki 731/1999. Viitattu 26.10.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Ritosalo, S., 2010. Opas maahanmuuttajavanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välisen kommunikoinnin helpottamiseksi. Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Mikkeli. Viitattu 26.10.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010112415455>

Selkokeskus 2020a. Selkotunnus. Viitattu 1.3.2021. <https://selkokeskus.fi/selkokeskus/selkotunnus/>

Selkokeskus. 2020b. Määritelmä. Viitattu 26.9.2020. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/maaritelma/>

Selkokeskus. 2021. Selkokielliset esitteet ja oppaat. Viitattu 1.3.2021. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokielliset-julkaisut/selkokielliset-esitteet-ja-oppaat/>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2020a. Kulttuurisensitiivinen työote. Viitattu 1.3.2021. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytanta-ja-kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2020b. Varhaiskasvatus. Viitattu 1.3.2021. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-mielenterveys/mielenterveyden-tuki-palveluissa/varhaiskasvatus>

Tilastokeskus. 2020a. Vieraskieliset. Viitattu 26.9.2020. <http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>

Tilastokeskus. 2020b. Maahanmuuttajat kunnittain. Viitattu 26.9.2020. http://pxnet2.stat.fi/explorer/Maahanmuuttajat_2020/kuntakartta.html

THL. 2019. Ruokailu varhaiskasvatuksessa. Viitattu 9.2.2021 <https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/ravitsemus/ruokapalvelut/ruokailu-varhaiskasvatuksessa>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. 540/2018. Viitattu 13.02.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp446736736>

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Viitattu 26.10.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Julkaisemattomat

Airaksinen, E. 2021. Selkotunnuksen hakeminen. Sähköposti 23.2.2021. Selkokeskus. Espoo.

Nyström, P. 2020. Materiaalia opasta varten. Sähköposti 14.12.2020. Loviisan varhaiskasvatus. Loviisa.

Tuominen, T. 2021. Oppaan sisältö. Sähköposti 8.1.2021. Loviisan varhaiskasvatus. Loviisa.

Kuviot

Kuvio 1: Kansilehti.....	27
Kuvio 2: Sisällysluettelo	27
Kuvio 3: Varhaiskasvatus	28
Kuvio 4: Kasvatus, opetus ja hoito	28
Kuvio 5: Koulupolku Loviisassa.....	29
Kuvio 6: Varhaiskasvatuksen aloitus	30
Kuvio 7: Lapsen tuominen ja hakeminen päiväkodista	30
Kuvio 8: Lapsen päivä	31
Kuvio 9: Vaatetus päiväkodissa	32
Kuvio 10: Ruokailu varhaiskasvatuksessa	32
Kuvio 11: Miten toimia, jos lapsi sairastuu?.....	33
Kuvio 12: Varhaiskasvatussuunnitelma	34
Kuvio 13: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.....	35
Kuvio 14: Yhteistyö varhaiskasvatuksessa	35
Kuvio 15: Paljonko varhaiskasvatus maksaa?	36

Liitteet

Liite 1: Tilastotietoja	46
Liite 2: Varhaiskasvatuksen opettajille suunnatun kyselykaavakkeen kysymykset	47

Liite 1: Tilastotietoja

Loviisan varhaiskasvatuksen vastaus seuraaviin kysymyksiin:

- Joulukuussa tehtävä kysely tehdään varhaiskasvatuksen opettajille. Kävimme siitä keskustelua johtajien kanssa ja meidän ohjeistuksemme eivät ole muuttuneet, eli tarkoittaa sitä, että opettaja osallistuu aloitekeskusteluihin. Aina joskus, syystä tai toisesta, on tehtävä poikkeuksia, mutta näin on meidän ohjeemme. Voitte lähettää minulle kyselyn linkin. Voin toimittaa sen eteenpäin meidän opettajille. Niitä on noin 30.

- Tilastotiedot - S2-lapsia varhaiskasvatuksessa Loviisassa on ollut

2020	32 lasta
2019	31 lasta
2018	25 lasta
2017	18 lasta
2016	18 lasta
2015	20 lasta
2014	20 lasta
2013	11 lasta
2012	11 lasta
2011	11 lasta

Liite 2: Varhaiskasvatuksen opettajille suunnatun kyselykaavakkeen kysymykset

Kysely Varhaiskasvatuksen opettajille

Hei

Olemme tekemässä opasta Loviisan varhaiskasvatuksessa aloittaville S2-perheille.

Tällä kyselyllä kartoitamme Loviisan varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä siitä mitä perheiden tulisi tietää varhaiskasvatuksen aloituksesta ja toiminnasta Loviisan varhaiskasvatuksessa. Opas tullaan tekemään selkokielellä sekä kuvilla tuettuna.

Kyselyn tuloksia käytämme apuna oppaan kehittämisessä. Kysely ja opas ovat osa Laurea-amattikorkeakoulun sosionomin opintoihin kuuluvaa opinnäytetyötämme.

Vastaukset tullaan raportoimaan anonyymisti ja niitä käsittelevät ainoastaan opinnäytetyön tekijät. Kyselyssä kerättyjä tietoja säilytetään oppaan kehittämisen ajan, jonka jälkeen ne tuhotaan.

Halutessasi voit vastata avoimiin kysymyksiin myös ruotsin kielellä.

Kysely on auki 2-13.12.2020

Jos sinulla on kysyttävää voit laittaa kysymyksesi sähköpostilla osoitteeseen: Camilla.Petas@student.laurea.fi

Kysymykset 1-4 käsittelevät menetelmiä Suomi toisena kielenä (S2) perheiden kanssa kommunikoidessa ja kysymykset 5-14 käsittelevät tulevan selkokielisen kuvilla tuetun oppaan sisältöä ja ulkoasua.

Lopuksi sinulla on mahdollisuus antaa meille ideoita ja vinkkejä oppaan kehittämiseen.

Kiitos kun vastasit,

Camilla Petas ja Kristiina Rantanen

Kysely Varhaiskasvatuksen opettajille

Kysymykset 1-4 käsittelevät menetelmiä Suomi toisena kielenä (S2) perheiden kanssa kommunikoidessa

1. Oletko kohdannut haasteita S2-perheiden kanssa työskennellessä?

Kyllä

Ei

2. Jos vastasit kyllä, niin minkälaisia haasteita ja miten ratkaisit haasteet?

3. Minkälaisia menetelmiä olet käyttänyt S2-perheiden kanssa kommunikoidessa?

Suomen yleiskieltä puhuessa ja viestinnässä

Selkosuomea puhuessa ja viestinnässä

Elekieltä

Kuvia

Muuta yhteistä kieltä, kuten englantia tai ruotsia

Tulkkauspalvelua

Jotain muuta mitä?

4. Jos vastasit käyttäneesi jotain muuta menetelmää, kerro alle minkälaista menetelmää käytit?

5. Mikä olisi sinulle mieluisin kommunikaatio menetelmä S2-perheiden kanssa toimiessa?

Suomen yleiskieltä puhuessa ja viestinnässä

Selkosuomea puhuessa ja viestinnässä

Elekieltä

Kuvia

Muuta yhteistä kieltä, kuten englantia tai ruotsia

Tulkkauspalvelua

Jotain muuta mitä?

6. Jos vastasit edelliseen kysymykseen "jotain muuta", kerro meille mikä olisi mielestäsi mieluisin tapa toimia S2-perheiden kanssa?

Kysymykset 5-14 käsittelevät teidän toiveitanne tulevan selkokielen kuvilla tuetun oppaan sisällöstä ja ulkoasusta

7. Millaisia asioita mielestäsi S2-perheiden tulisi tietää aloittaessaan Loviisan varhaiskasvatuksessa?

8. Mitkä asiat olivat perheille jo tuttuja heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksessa?

9. Mitkä ovat mielestäsi suurimmat haasteet S2-perheiden aloittaessa varhaiskasvatuksessa?

10. Millaiset varhaiskasvatuksen käsitteet (kuten Vasu, osallisuus jne.) ovat mielestäsi vaikeita ymmärtää S2-perheillä?

11. Minkälaisiin kulttuurisiin eroavaisuuksiin olet kohdannut työssäsi S2-perheiden kanssa?

12. Mitkä aihealueet pitäisi sinusta olla varhaiskasvatuksen oppaassa avattuna? *

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatus osana lapsen oppimisen polkua

Oppimiskäsitys

Laaja-alainen osaaminen

Oppimisympäristöt

Yhteistyötahot varhaiskasvatuksessa

Erilaiset leikkiympäristöt

Ruokailu

Vaatetus

Päivärytmi

Käytännöt lapsen sairastuessa

Hoitoajan varaus

Varhaiskasvatusmaksut

Lapsen saapuminen ja lähteminen päiväkodissa

Jotain muuta, Mitä

13. Oma ehdotuksesi aihealueeseen

14. Tulisiko oppaassa mielestäsi olla...

Yhtä paljon tekstiä ja kuvia

Tekstiä, jota kuvat tukevat

Kuvat, jota testit tukeva

Ensisijaisesti kuvilla avattu opas

Ensisijaisesti tekstillä avattu opas

15. Ideoita ja näkemyksiä oppaan kehittämiseen

KIITOS VASTAUKSESTASI